

De "Semse" kroniek

Een uitgave van de heemkring "de Semse"

Afgiftekantoor:
1980 Zemst

Heemkundige Kring

" DE SEMSE "

vereniging zonder winstgevend doel

opgericht in 1985

identificatienummer 23403/86

Koninklijke bibliotheek/Wettelijk Depot : nr 7982

Zetel: Schranshoeve Stijn Streuvelsstraat 92/1 1980 Zemst (Eppegem)

Secretariaat: Vredelaan 48 1982 Zemst (Weerde)

Internet - <http://Zemst.com>

E-mail: marc.alcid@advalvas.be

theo.putseys@skynet.be

Lidmaatschapsbijdrage 350 of 600 bfr
of
Een vrijwillige bijdrage geeft recht op:

* Verzending van 4 tijdschriften

* Twaalf nieuwsbrieven

* Gratis toegang tot voordrachten

en tentoonstellingen

* Tussenkomsst bij uitstappen

Bent u reeds lid van de heemkundige kring "de Semse", beste dank.
Bent u nog geen lid, overtuig u dan van onze werking en doe vandaag nog uw
storting op nummer: 001-2183660-72

Colofon

"De Semse" Kroniek
Drie maandelijks tijdschrift

15de jaargang -nr 2 juni 1999

Bestuur:

Mannaerts Alfons
Floridor Gustaaf
Vanderbeken Colette
De Blander Walter
Deboeck Elisa
Boschmans André
De Broeck Roger
Stas Nanou
Tuyaerts Dominique
Vermeulen Marie-Louise
Vandermeiren André
Van Relghem Louis

Redactie en coördinatie:

De Blander Walter
Tuyaerts Dominique
Vanderbeken Colette
Fotografie:
Mannaerts Alfons

Inhoud:

Woord vooraf
- Mille - Tourinnes-la-Grosse
- Romeinen in Midden-Brabant
Elewijt - Romeins materiaal
- W.O. I in Midden-Brabant
- Het oorlogsverhaal van soldaat
Tobie Boel, soldaat bij het 3de
linieregiment van de klas 1908
- Lazarije Sint-Ellooï te Eppetegem
- "Van Lakenweverij tot Kantwerk
en Wandtapijten" - Jos Lauwers
- Geschiedenis van een monument
"Sint-Goedele" te Brussel.
- "De keuken van Meesters en Meiden"
Diane De Keyzer
- Heiligen en volksdevotie
Hans Geybels
- Bezoek aan Voeren, de Amerikaanse
begraafplaats te Hendrik-kapellen en
Val-Dieu(Godsdal) te Charneux.
- Gelezen in oude archieven:
Op de kermis in Zaventem
- Van herberg "den herf"
tot "Sint-Elisabethgasthuis".
- 27/11/1899-100 jaar gelede
overleed Guido Gezelle
- Pers
- Publiciteit

Verantwoordelijke uitgever Heemkring "De Semse"
D/1999/7982/2

Woord vooraf.

Bij de maand juni denken we aan de vierde maand van Romeinse kalender en de zesde van de Juliaanse kalender.
De 21ste juni is de langste dag van het jaar.

Juni is de hooimaand en in sommige streken zelfs de het begin van de oogstperiode.
De aanaarding van de aardappelen, het hakken van de bieten en het witloof gebeurt in deze maand. Men begint met het plukken van de aardbeien en de kersen. In de groentehof worden de laatste zaaiingen gedaan van erwten, kervel, van alles wat...

Een pluk van gebeurtenissen die in juni plaats hadden:
- 5 juni 1568, de graven van Egmont en Horne worden op de Grote Markt te Brussel terechtgesteld.
- 10 juni 1624, alliantieverdrag tussen kardinaal Richelieu en de Verenigde Provinciën tegen de katholieke Nederlanden en Spanje.
- Juni 1640, Antoon Van Dyck schildert in Londen het portret van Jacobus I en Mary Stuart.
- 5 juni 1648, zowel in de Verenigde Provinciën als in de katholieke Nederlanden wordt de Vrede van Münster vanop de balcon van de gemeentehuizen bekendgemaakt.
- 29 juni 1684, De Verenigde Provinciën sluiten in Den Haag met Lodewijk XIV een wapenstilstand voor twintig jaar.
- 5 juni 1708, de Staten van Brabant erkennen de soevereiniteit van Karel III van Oostenrijk.
- 25 juni 1740, Maria Theresia wordt tot koningin van Hongarije gekroond.
- 1 juni 1746, Antwerpen geeft zich aan de Fransen over.
- 20 juni 1792, episode van de Franse Revolutie. De opstand die de Girondijnenministers de laan uitstuurden.
- 17 juni 1796, de burgerlijke stand wordt ingesteld. Men brengt de oude registers over naar de gemeentehuizen.
- 13 juni 1803, alle officiële aktes, zelf tussen particulieren, moeten voortaan in het Frans worden geschreven.
- 14 juni 1815, Napoleon steekt de grens over met 125.000 soldaten en 350 kanonnen, op 18 juni had de slag van Waterloo plaats.
- 16 juni 1831, eerste publicatie van het officiële dagblad "Le Moniteur Belge".
- 13 juni 1843, de parlementsverkiezingen verlopen in het voordeel van de liberalen.
- 14 juni 1870, bij de parlementsverkiezingen worden de liberalen verslagen door de katholieken.
- Op 23 juni 1880 overleed Albert Rodenbach, vlaams dichter.
- Op 28 juni 1898 reedt de automobiel van baron De Crawhez van Brussel naar Spa aan een gemiddelde snelheid van 30 km per uur.
- Op 13 juni 1920 werd het eerste congres van de socialistische vrouwen gehouden.
- Op 23 juni 1922 krijgen de 700 stakende dokwerkers een salarisverhoging van 4 bef per uur.
- 18 juni 1930. Het Belgisch Nationaal Instituut voor Radio-omroep (NIR) wordt opgericht.
- Op 7 juni 1940 werden de eerste rantsoenbonnen uitgedeeld.
- Op 14 juni 1947 wordt het dubbele vakantiegeld ingesteld.
- Te Gent werd op 1 juni 1957 de eerste IBM 650 met geperformeerdekaarten die de gegevens magnetisch registreren in gebruik genomen.
- Er werd aardgas ontdekt in de Noordzee op 21 juni 1964.
- Op 24 juni 1965 overleed de abstracte kunstschilder Victor Servranckx.
- Op 1 juni 1983 overleed Prins Karel, graaf van Vlaanderen.

Bij de maand juni denken we ook aan de proefwerken van de schoolgaande jeugd maar met de vakantie in het vooruitzicht.
Prettig verlof

Het bestuur.

MILLE - TOURINNES-LA-GROSSE.

C. Vanderbeken

Aan de rand van het Meerdaalbos ligt het Waals plaatsje Mille - Tourinnes-la-Grosse. Mille is een gehucht van Hamme-Mille. In vroegere tijden was Tourinnes een Vlaams dorpje met de naam Deurne, net zoals de Waalse dorpen : Nethen, Pecrot (Pekrode), Bossut (Bossuit), Archennes (Eerken), Grez-Doiseau (Graven), Nodebais (Nodebeek) e.a....

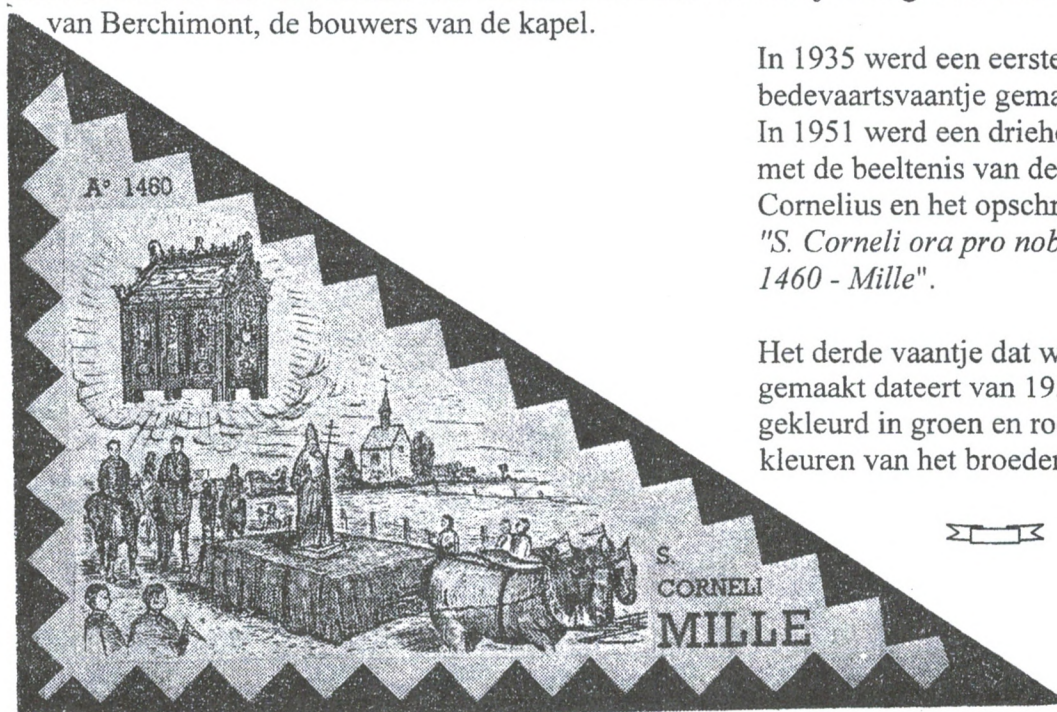
Om de verwaalsing tegen te gaan liet Willem I, tussen de jaren 1815-1820 nederlanders naar de streek komen. Zo verhuisden Friesen en bewoners van Zeeuws-Vlaanderen.

Waarom nu dit verhaal ? Onze vriendschap met de heemkundigen uit Waals-Brabant is reeël. We werden onlangs uitgenodigd op de opening van het documentatiecentrum te Tourinnes-la-Grosse. Alhoewel bij valavond was de bekoring van het dorpje bijzonder, onze aandacht werd vooral getrokken op het dorpsplein en de kerk. En het had een aandachtige lectuur over het plaatsje en de streek voor gevolg.

De kerk van Tourinnes-la-Grosse heeft een romaans schip uit ca 1100 en een koor uit ca. 1250 met merkwaardig gewelf.

In 1459 liet de Heer Willem van Bierbeek, met toestemming van zijn leenmannen op het gehucht Mille een kapel bouwen, ter ere van Sint-Cornelius. De bidplaats die klaar was in 1460 werd plechtig ingewijd op de vierde zondag na Pasen, door de pastoor van Tourinnes en er ging voor deze gelegenheid een processie uit. Van heinden en ver kwam men de hulp van de H. Cornelius tegen alle ziekten voor mens en dier inroepen. In 1660 werd door de bisschop van Namen de relikwieën van HH. Cornelius, Thomas, Apollonia, Servatius, Steven, Setilla en Innocentius naar de kapel gebracht. Van dan af kwam een jaarlijkse volkstoeloop op gang. Een belangrijke ommegang waaraan talrijke bedevaarders te paard uit de Vlaamse dorpen deelnamen: Blanden, Bierbeek, Haasrode, Neervelp, Opvelp e.a.... De paarden werden immers na de processie gezegend.

De pastoor-deken van Tourinnes, liet in 1951 een schrijn maken door de kunstenaar Max van der Linden waarin de relikwieën van H. Cornelius werden geplaatst. Het is gemaakt in hout, belegd met koper en mooie gekleurde ceramiek met de beelden van H. Cornelius en ruiters-bedevaarders en ook de beelden van Willem van Bierbeek en zijn echtgenote Elisabeth van Berchimont, de bouwers van de kapel.

In 1935 werd een eerste bedevaartsvaantje gemaakt. In 1951 werd een driehoekvaantje met de beeltenis van de H. Cornelius en het opschrift "*S. Corneli ora pro nobis - Anno 1460 - Mille*".

Het derde vaantje dat werd gemaakt dateert van 1953 en is gekleurd in groen en rood, de kleuren van het broederschap.

De Romeinen in Midden-Brabant

Dr. Henri Vannoppen

Vooraleer een beeld te geven van de Romeinse inval gaan we na wie onze gewesten bewoonde. De Belgae kwamen in de 2de eeuw V.C. van over de Rijn naar ons land. Hun gebied was begrensd door de Rijn, de Oceaan, de Seine en de Marne. Hun taal blijft een discussiepunt, dat dikwijls aan bod zal komen in artikels over de taalgrens. Men gebruikt hierbij termen zoals Germano-Kelten of Kelto-Germanen. We vinden onder de Kelten, dan ook heel wat Germanen. Dat betekent dat naast de Keltische taal er zeker ook al sporen van het Nederlands waren in de 1 ste eeuw V.C. De Kelten dreven handel wat bewezen wordt door de Keltische munten. De bronnen die we hebben over de Kelten zijn afkomstig van andere volkeren. Plinius de Oudere schreef over de druiden, de sikkel, de maretak en de heilige eiken.

De stammen van de Belgae hadden een stamhoofd.

Ze kenden oppida of versterkingen zoals Hastedon bij Namen en het heuvelfort op de Kesselberg te Kessel-Lo.

We hebben ook kennis van hun godsdienst met o.a. de drie moedergodinnen, symbolen van vruchtbaarheid. We vinden ze later nog terug te Hoeilaart. Volgens buitenlandse schrijvers hadden de Kelten een sterk geloof in het hiernamaals. Ze durfden geld uitlenen tijdens hun leven met de voorwaarde dat het zou terugbetaald worden in het hiernamaals.

De Belgae hadden geen nationaal gevoel. Alles draaide rond de stam. In het gebied van Zemst had men de stam van de

Nervii. Dezen woonden tussen Schelde en Dijle. Zij hadden naast het stamhoofd Boduognat ook een raad van oudere edelen. Deze Senaat bestond bij de Nervii uit 300 leden.

De economie bij de inval van de Romeinen was er één van intensieve landbouw. Men kende reeds de maaimachine.

Schapenteelt was heel populair bij de Nervii. Spinnen en weven kon met een spinschijf en met weefgewichten. De zoutproductie was typisch voor de stammen bij de Noordzee. Zout was belangrijk voor de keuken, want het was een bewaarmiddel. De Belgae wisten ook de pottenbakkersschijf te hanteren.

Het dagelijks leven in een Nervisch dorp speelde zich af in huizen met een schilddak, 20 m lang op 3,5 à 6,5 breed. Daarbij had men kleine voorraadschuren, spijkers op 4 palen.

Als sieraden kenden ze fibulae.

Men kan zich ook de vraag stellen hoeveel mensen de stam van de Nervii telde. Men weet dat ze 50.000 krijgers ter beschikking hadden. Hieruit leidt men af dat de stam 200.000 mensen telde.

Het gebied van de stammen der Belgae werd veroverd door Caius Julius Caesar in 57 V.C. De Romeinen hadden hiervoor economische redenen. Ze wensten een afzetgebied voor hun handel.

De Romeinen organiseerden de administratie in onze gewesten: provinciae en civitates. Men vindt hun grenzen nog terug bij de oude aartsbisdommen en bisdommen. Zemst behoorde tot de provincie Belgica met als hoofdstad Reims en tot de civitas Nerviorum met Bavay als

hoofdstad. Dat was de eerste Romeinse indeling. In de 3de eeuw kwam er een nieuwe indeling. Voor Zemst betekende dat Belgica Secunda als provincie en civitas Cameracensium als de civitas. Men zag duidelijk een verschuiving van het zwaartepunt van Bavay naar Kamerijk.

De nieuwe taal werd het Latijn. Het Frans in Wallonië is daaruit afgeleid. Het Romeins recht bleef bewaard via de Code Napoleon, de basis van ons Burgerlijk Wetboek.

De Romeinen waren vrij tolerant op godsdienstig gebied. Ze namen de goden van hun overwonnen volkeren op in hun godenpantheon en het kwam tot een syncretisme of een vermenging van de godsdiensten. De druïden of Keltische priester werden echter verboden omdat ze tegen de romanisering waren.

Enkele voorbeelden van het syncretisme. De Keltische god Epis werd de god Mars. Keltische en Romeinse godsdienstelementen smolten samen. Dat constateren we later ook met het Christendom. De kerk van Hoeilaart werd gebouwd op de plaats waar de Matres of moedergodinnen vereerd werden.

Ook buitenlandse vooral Oosterse goden kenden succes. In Rumst boven Mechelen had men sporen van de Sabazioscultus. In Tienen vond men recent een beeld van Mithras. In Elewijt werd een beeld van de Romeinse jachtgodin Diana gevonden. Maar daar vond men ook beelden van paarden in pijpaarde, die verwijzen naar de Keltische paardengodin Epona.

De begrafenis rituelen veranderden in de Romeinse tijd. Eerst had men lijkverbranding en daarna begraving. De grafheuvels of tumuli wezen op deze grafcultus. De bekendste was zeker deze van Zaventem, die door Karel V in 1517 bezocht werd en die later afgegraven werd. Woorden zoals Tomme, Zeventommen en Tomberg verwijzen naar deze tumuli. Ook Hofstade had een tumulus.

Het Christendom kwam er in de 4de eeuw met Servatius. Het was de eerste missionering met niet al teveel succes. Er kwamen bisdommen te Kamerijk en te Tongeren. Zemst behoorde tot in de 16de eeuw tot het bisdom Kamerijk of Cambrai in Noord-Frankrijk.

De Romeinse villa is bij uitstek het symbool van de Romeinse periode. In Midden-Brabant waren ze meestal uit hout. De onderbouw was uit zandsteen. De centuratio of het Romeins kadaster was typisch voor de veldindeling. De grote percelen waren omlijnd door landwegen.

Men had twee soorten steden de *coloniae* en de *municipiae*.

De inwoners van de *coloniae* waren echte Romeinse burgers. Keulen en Trier waren *coloniae*.

De inwoners van *municipiae* hadden een lager statuut dan deze van de *coloniae*.

Vici werden soms steden zoals Doornik en Aarlen.

De Vlaamse kust was belangrijk voor de keuken. De vis werd gebruikt voor *garum* of *allectum*, een pikante vissaus.

Men kan ook Zemst en omgeving niet voorstellen in de Romeinse tijd zonder bossen.

Hout en houtskool kwamen uit het Kolenwoud en uit het Ardennerwoud.

Twee levenswijzen stonden naast elkaar de Romeins-Keltische en de Germaanse. De Romeins-Keltische steunde op de akkerbouw. De voeding steunde hier op brood, wijn en olijfolie.

De Germaanse steunde op de jacht, de landbouw en de veeteelt. De voeding steunde op het vlees, de melk, de boter, de kaas en het bier.

De Peutingerkaart geeft een beeld van deze wegen. Er waren grote heirbanen en er waren minder belangrijke.

Enkele grote: Keulen-Tongeren-Bavay; Reims-Trier en Reims-Keulen. Ze hadden zowel militair als handelsbelang. De diverticula waren kleinere heirbanen, vooral voor de handel gebruikt.

De Romeinse wegen in onze gewesten gaan terug tot de 1ste eeuw, en het begin van de 2de eeuw.

In Elewijt werd een Romeinse kassei opgegraven.

Men vond drie lagen:

- a) de dikke laag donkergrijs zand
- b) de laag breuksteen (witte zandsteen)
- c) de bovenlaag: platte witte zandsteen.

Vrij snel had het Romeinse rijk in onze streken af te rekenen met Germaanse invallen. Op het einde van de 2de eeuw werd Elewijt platgebrand door Chauken, die in Noord-Gallië opdaagden.

In de 3de eeuw vielen de Franken binnen. In de 3de eeuw ontstond het Imperium Gallorum met Postumus (een Bataaf?) als keizer tegen die van Rome. De Duinkerken II-transgressie zorgt voor minder dorpen aan de zee. De verdediging tegen de invallen werd sterk uitgebouwd: de Rijnlimes; de Litus Saxonum en de Limes Belgicus.

Elewijt geniet bekendheid als Romeins centrum dankzij zijn inwoner Camille Van Dessel (1851-1878). Hij verwees voor het eerst naar archeologische vondsten. Elewijt was in de Romeinse periode een vicus op weg van Bavay naar het noorden evenals Velzeke en Asse. Elewijt lag op de kruising van twee belangrijke wegen: de heirbaan Asse-Tienen met Rumst-Baudacet. Men vindt in Elewijt sporen van bewoning van het begin van de Romeinse periode tot de 4de eeuw. Elewijt was ook een mansio of een Romeins legerkamp waar de troepen overnachtten.

De opgravingen van Professor Jozef Mertens te Elewijt langs Waversesteenweg, Diependaalstraat en Tervuursesteenweg leverden heel wat resultaten op voor de kennis van het dagelijks leven:

- a) waterputten
- b) pottenbakkersovens met de verschillende soorten aardewerk:
 - terra rubra
 - terra nigra
 - terra sigilata
- c) glas
- d) bronzen vaatwerk
- e) sieraden
- f) munten.

Ze zijn belangrijk voor de reconstructie van het dagelijks leven. De munten zijn uitzonderlijk belangrijk voor de datering. In Elewijt vond men massa's munten van de Republiek (55 V.C.) tot keizer Constantijn de Grote (+ 337). De regering van deze keizer viel ook samen met het einde van de vicus Elewijt.

De toestand werd onzekerder. Heel wat munten werden door hun eigenaars verborgen en zo komt men aan muntschatten b.v. de befaamde muntschat van Sterrebeek. De Franken vestigden zich in Taxandria in de 4de eeuw en in de 5de eeuw werd de Rijn grens opgegeven door de Romeinen. Een nieuwe tijd was in aantocht.

Voor meer gegevens:

H.VANNOPPEN. De geschiedenis van België voor 1830. Deel 1. De prehistorie tot de Romeinse inval. Deel 2. De Romeinse tijd- Midden-Brabant, lentenummer 1998, p. 3-27.

Deze voordracht werd door Dr. Historicus Henri Vannoppen gegeven bij de vooropening van de tentoonstelling "**Geschiedenis in eigen tuin, vondsten in Groot-Zemst**" op zaterdag 13 maart l.l.

In de pastorie werd bij inventarisatie een doos met scherven gevonden. Ilse Roovers, archeologe en wetenschappelijk medewerkster Universiteit Leuven deed een eerste onderzoek naar het Romeins materiaal en zal later er een uitvoerige studie aan wijden o.a. enkele stukken kunnen niet onmiddellijk gedetermineerd worden.

Elewijt – Romeins materiaal.

Import aardewerk: Terra Sigillata.

Een eerste categorie van aardewerk uit de verzameling Elewijt is de *Terra Sigillata*.

Terra Sigillata is uit het Latijn vertaald en betekent "*bestempeld aardewerk*". Het is Romeins luxe aardewerk en werd gebruikt als servies. Dit aardewerk is van zeer uitzonderlijke kwaliteit. Na 1800 jaren in Vlaamse bodem is het nog steeds onaangetast en onverkleurd. Het werd met de draaischijf vervaardigd en de vormtypes kunnen we chronologisch rangschikken. Naar vorm kunnen we schotels, borden, tassen en kelken onderscheiden. We kennen 4 productiecentra. De pottenbakkerateliers van Zuid Gallië (Zuid Frankrijk) kende een bloeiperiode in de 1ste eeuw. In de loop van de 2de eeuw verplaats het productiecentrum zich naar Midden en Oost Gallië en de streek van de Rijn.

We kunnen twee hoofdgroepen onderscheiden: het versierde en het onversierde aardewerk. Bij het onversierde aardewerk werd meestal op de bodem in de binnenkant het merkteken van de pottenbakker aangebracht. Zo kunnen we de productieplaats van het aardewerk achterhalen. Bij versierde types is de versiering bijna altijd in reliëf aangebracht.

De verzameling Elewijt.

In de verzameling Elewijt is enkel de onversierde Terra Sigillata vertegenwoordigd. Naar vorm kunnen we schalen en tassen onderscheiden. Drie fragmenten zijn gestempeld. Aan de hand van de Typologie van Dragendorff (Dgr + nummer) kunnen we de volgende types van aardewerk determineren:

- Dgr type 18/31 3 fragmenten van schalen
Domitianus (81-96) tot Hadrianus (117-138)
- Dgr type 33 1 fragment van een tas
Midden 1ste eeuw tot 2de eeuw
- Dgr type 32 3 fragmenten van schalen waarvan er 2 samen horen
Midden 2de eeuw tot eerste helft 3de eeuw

- Dgr type 36 1 fragment van een schaal
Flaviërs (vanaf 69) tot einde 2de eeuw
- Dgr type 18 1 fragment van een schaal met stempel OFFGER = Officina Germanus
Afkomstig uit La Graufesenque, Zuid Gallië atelier 1ste eeuw
- Dgr type 18 1 fragment van een schaal met stempel RE...NIUM 1ste eeuw
- Dgr type 29 1 fragment van een tas afkomstig uit Zuid Gallië
Nero (54-68) tot Vespasianus (69-79) = 1ste eeuw
- Dgr type 27 1 fragment van een tas met stempel (M) MOR (N) afkomstig van
La Graufesenque, Zuid Gallië atelier
Claudius (41-54) tot Hadrianus (117-138)
+ 3 fragmenten van tassen zonder stempels
- Dgr type 45 1 fragment van een wrijfschaal
Antonius Pius (138-161) tot eerste helft 3de eeuw

Stempels in de verzameling Elewijt.

- OFFGER = Officina Germanus (afk. van het atelier van Germanus)
Afkomstig van La Graufesenque, Zuid Gallië
Dragendorff 18
- (M)MOR(N) = manu Memor (gemaakt door Memor)
afkomstig van La Graufesenque, Zuid Gallië
Dragendorff 27(?)
- RE...NIM = ?
Dragendorff 18

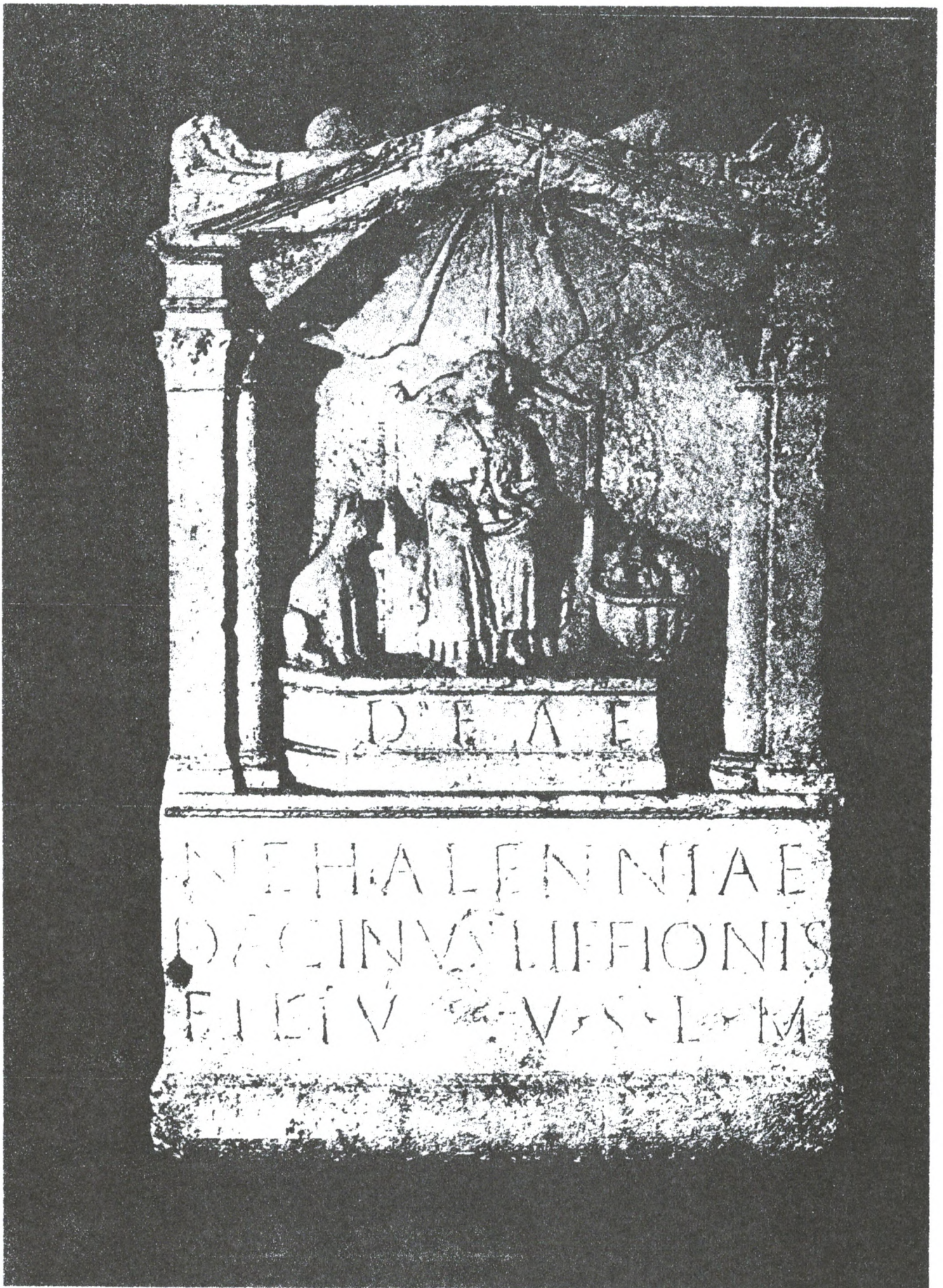
Het atelier uit La Graufesenque werden over heel Gallië verspreid. De scherven vinden we nog op vele opgravingen terug. In de 1ste eeuw kende La Graufesenque een zeer bloeiende nijverheid. La Graufesenque was het belangrijkste centrum van Zuid Gallië. In de 2de eeuw verplaats het centrum zich naar Midden- en Oost Gallië en de Rijngebieden.

2. Inheems aardewerk.

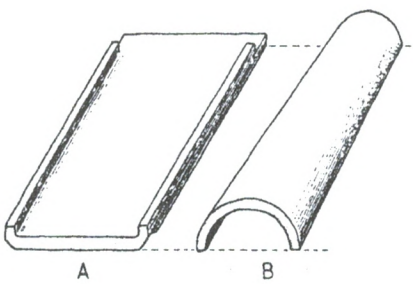
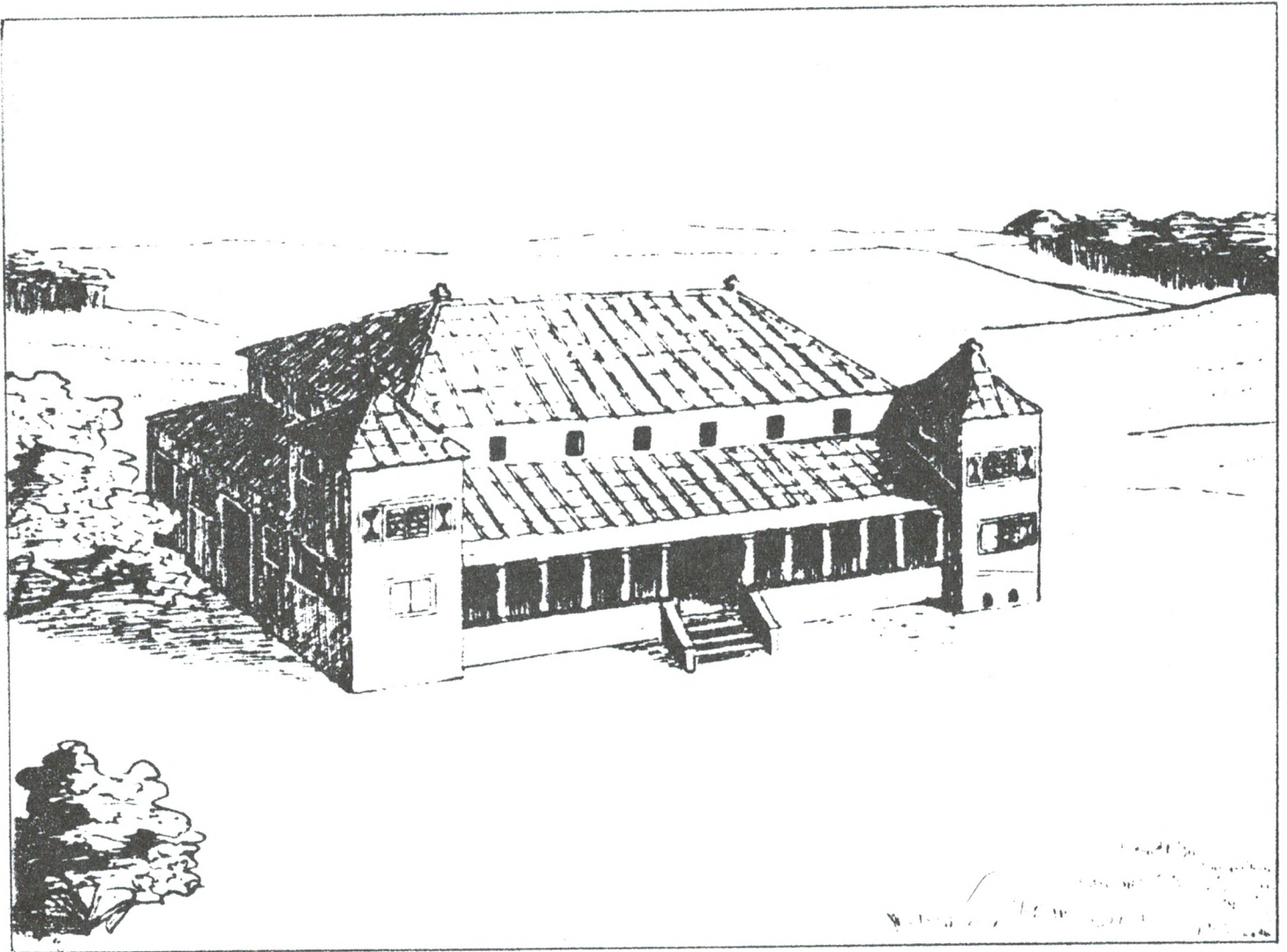
Terra Nigra

In de verzameling Elewijt is ook de Terra Nigra goed vertegenwoordigd. Terra Nigra behoort tot de groep van het Gallo Belgisch aardewerk. Het is geen import product zoals de Terra Sigillata maar werd hier ter plaatse vervaardigd met de "inheemse" technieken. Terra Nigra is glad wandig aardewerk dat uit zuivere blauwwitte tot grijze of bruin zwarte klei vervaardigd werd.

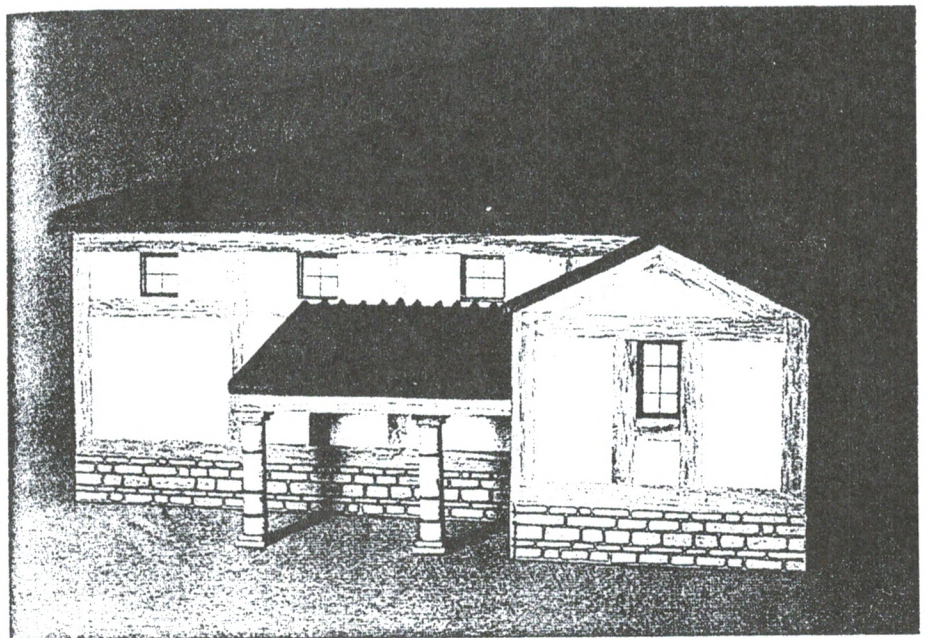
Model van een WIJ ALTAAR (1)

Model van Romeins gebouwen met dakpannenbedekking (2)

Romeinse
dakpannen:
A tegula,
B imbrex.

3 fragmenten van een fles – 1ste – begin 2de eeuw
Type 37 Vanvinckenroye

Verschillende fragmenten van kommen en urnen. Een uitvoerige studie is noodzakelijk.

Glad wanding aardewerk

Fragment van een kruik – 2de eeuw
Type 72 Vanvinckenroye

Fragment van een kruik – 1ste helft van de 1ste eeuw (Tiberius 14-37 tot Caligula 37-41)
Type 63 Vanvinckenroye

Fragment van een kraagkom – beschilderd aardewerk
1ste eeuw (?) moet verder bestudeerd worden.

Fragment van een wij-altaar of grafsteen (?) (1)

Nader te bestuderen.

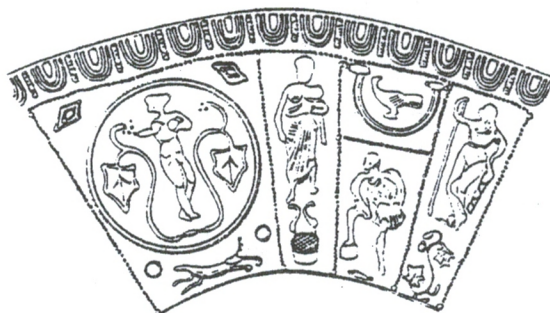
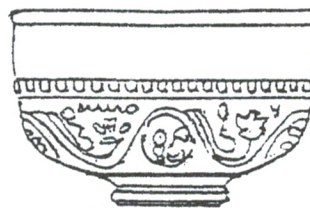
Romeinse dakpannen . (2)

Twee intacte tegula dakpannen

Kom Terra Sigillata (3)

Een complete samenstelling van een kom in lakrode scherven “terra sigillata” gevonden bij de opgravingen van de Romeinse nederzetting te Elewijt. (tekening uit Semse kroniek juni 1986)

Model van kom in “terra sigillata” (3)

W.O.I in Midden-Brabant

Dr. Henri Vannoppen

België was verplicht neutraal op militair gebied door het “*Verdrag der XXIV Artikelen van 1831*”.

Het vijandbeeld wisselde Holland (1830-1840),
Frankrijk (1850-1870)
en Duitsland (1870-1914).

De dienstplicht voor de jonge mannen uit Zemst evolueerde snel. In 1900 was er nog de loting met mogelijkheid tot vervanging, in 1909 moest één zoon per gezin soldaat worden en in 1913 kwam er algemene dienstplicht.

Drie fortengordels n.l. Luik, Antwerpen en Namen stonden in voor de verdediging van het land. Militair waren er drie problemen:

- a) onvoldoende manschappen in de forten
 - b) het gat van Visé, waar de Duitsers gemakkelijk doorkonden en waar geen fort gebouwd was
 - c) de Ardennen die militair onvoldoende beschermd waren.
- Tot daar de situatie in 1914.

Het Duits ultimatum volgde op 2 augustus 1914. Duitsland wou Frankrijk aanvallen via België volgens het plan von Schlieffen. België weigerde de doorgang. Op 4 augustus 1914 volgde de Duitse inval. We krijgen drie frontlijnen na elkaar: forten rond Luik, Getelijn (Halen) en de frontlinie rond Antwerpen. Vanuit Antwerpen volgen uitvallen, van het Belgisch leger. Het werden de veldslagen van Haacht en Epegem met heel wat verwoestingen voor de streek (kerken, kastelen en woningen in de fusie Zemst) en massa's doden.

Het Belgisch leger trok zich terug achter de IJzer.

Eerst was er nog wat bewegingsoorlog met de Slag aan de IJzer en het onder water zetten van het IJzergebied. Daarna volgde 4 jaar loopgravenoorlog. Heel wat soldaten uit Zemst, Epegem, Weerde, Elewijt en Hofstade hebben deze geschiedenis beleefd.

Er kwamen in W. O. I. nieuwe tactieken:

- a) de gasoorlog vooral rond Ieper
- b) het inzetten van vliegtuigen en Zeppelins
- c) de tanks.

De nieuwe uniformen waren ook opvallend. In 1914 waren ze in alle legers nog zeer kleurrijk. In 1918 waren soldaten eerder onzichtbare figuren geworden met grauwe uniformen, passend bij de modder van de IJzer.

België verdedigde zijn grondgebied, maar ook niet meer. Dat was het standpunt van koning Albert I en dat spaarde heel wat bloedvergieten. In 1917 vervoegden de Amerikanen de geallieerden en dat was ook de ommekeer in West-Europa.

In maart 1918 poogden de Duitsers met het Ludendorff-offensief door te breken, maar dit werd een mislukking. Op 11 november 1918 tekende Duitsland de wapenstilstand.

De soldaat leidde zijn eigen leven. Aan het IJzerfront waren er al eens stakingen omdat de aardappelen niet verschenen. De bewerking van koperen obussen -obushalzen waren uit

messing of geelkoper- was een typische hobby. Na de oorlog zag men in Weerde op heel wat schouwen deze obussen staan. De ratten en de luizen waren de grote plagen voor de gewone soldaat in de loopgrachten. De krijgsgevangenen in Duitsland hadden ook een hobby: de bewerking van gamellen tot wijwatervaten. hun briefwisseling bleef bewaard en de fotografie deed gouden zaken, want de krijgsgevangene wou foto's zien van vrouw en kinderen.

De Frontbeweging aan de IJzer stelde duidelijke eisen langs Vlaamse kant: een Vlaamse universiteit te Gent, afzonderlijke Vlaams en Waalse regimenten, Belgische neutraliteit, een federale staat en godsvrede tussen katholieken en vrijzinnigen.

België kon men in W.O.I verdelen in drie gebieden:

- het niet bezette gebied achter de IJzer
- het Etappen gebied, dat militair nog belangrijk kon zijn
- bezet België.

Zemst lag in bezet België. De verwoesting van steden en dorpen zoals Aarschot, Leuven en Buken hadden er de schrik ingebracht. De Duitsers gebruikten maar één woord: 'francs-tireurs'.

Politiek was er weinig verandering. Het bestuur van de dorpen rond Zemst bleef zoals voorheen. Er waren echter geen verkiezingen in de oorlogsperiode. Dat duldden de Duitsers niet. Er was geen politieke breuk wanneer we de besturen voor en na W.O.I .vergelijken.

Zemst en omgeving werd getroffen door de Duitse opeisingen:

- a) paarden
- b) wol
- c) koper.

Nationaal Hulp- en Voedingscomiteit bracht voedsel met de hulp van de Commission for Relief of Belgium van Hoover.

De geborduurde bloemzakjes in de families zijn er de herinneringen aan evenals de schoolfoto's met Amerikaanse vlag.

Kinderheil en de Actie tegen Tuberculose ontstonden uit het Comiteit.

De vrijheid werd beperkt. Er was het "Meldeamt" te Vilvoorde, waarbij dienstplichtigen zich om een aantal weken moesten aanmelden. Er was de verplichte identiteitskaart of Ausweis. Iedereen in Weerde moest op de foto.

Economisch waren het gouden tijden voor de smokkelaars.

Wegens het gebrek aan petroleum ging men over naar electriciteit. Dit was werk voor de maalderijen.

W.O.I was voorlopig het einde van de duivensport.

De Duitsers voerden een Flamenpolitiek. De universiteit van Gent werd Nederlands in 1916 en er kwam federalisme in 1917.

De Activisten werkten samen met de Duitsers en de Passivisten waren de flaminganten die bereid waren om met de Duitsers te collaboreren. De verkiezingen voor de leden van de Raad van Vlaanderen werd een ramp en moest gestaakt worden op Duits bevel.

De weerstand was beperkt. Men poogde soldaten naar Nederland door te smokkelen: de ondergrondse spoorweg. Sommigen smokkelden post van de Ijzer naar onze dorpen. Er was de "*Eisenbahnspionnage*". Men telde de treinen met munitie en bezorgde deze gegevens aan de geallieerden.

Nood aan geld, vooral dan aan biljetten deed zich voelen. Sommige gemeenten en steden gingen zelf biljetten laten drukken b.v. Herent, Leuven en Mechelen. Ze mochten alleen in de eigen gemeente gebruikt worden.

De oorlog eindigde rampzalig met de Spaanse griep in 1918. 20 miljoen slachtoffers in de wereld was het resultaat en ook in de fusie Zemst vonden we hier sporen van.

Na de oorlog volgde snel de wederopbouw met barakken Koning Albertfonds o.a. in Weerde, met het Oeuvre Suisse-Belge (O.S.B.) en met de heropbouw van Schranshoeve. De vrede en de hoop waren weergekeerd.

Voor meer gegevens:

H. VANNOPPEN. De geschiedenis van België van 1830 tot 1995.

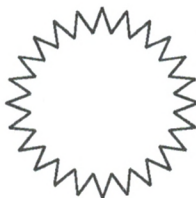
Deel 8. De militaire politiek tot 1914 en W.O.I. - Midden-Brabant, 1994, winternummer, p. 44-56.

Dr. Henri Vannoppen gaf deze voordracht bij de vooropening van de tentoonstelling "*Geschiedenis in Eigen Tuin, vondsten in Groot-Zemst*".

Een tentoonstelling van vondsten in velden en tuinen, een resultaat van verscheidene jaren intensief onderzoek met metaaldetector van Dr. Steven Raiguel, wetenschappelijk onderzoeker.

De tentoonstelling omvatte 4 gedeelten. Het eerste, "*De Oude Tijden*", "*Geld en Handel*", "*Dagelijks Leven*" en "*Oorlog*".

Het gedeelte "*Oorlog*" herinnert aan de verschrikkelijke vernieling in drie Zemstse deelgemeenten tijdens de eerste wereldoorlog. De verspreiding van de gevonden munitie- en kledingsresten toont de posities van de strijdende belgische en duitse soldaten tijdens de hevige gevechten langs de lijn Epegem-Weerde-Elewijk in augustus en september 1914.

Het oorlogsverhaal van soldaat **TOBIE BOEL**, soldaat bij het 3de linieregiment van de klas 1908.

**Tobie Boel schreef dit verhaal uit dankbaarheid aan
de familie Vande Venne uit Elewijt.**

Op 1 augustus werd ik onder de wapens geroepen in mijnen dépot te Sint-Niklaas. Den 4 augustus vertrokken wij naar Thienen. Daar aangekomen moesten wij wachten, daar het 9de, het 11de en het 12de linieregiment in en rond Luik aan den strijd waren.

Niettegenstaande den hardnekkigen tegenstand en hunnen helden moed moesten deze strijdmakkers achteruit wijken. Ons regiment moest hen vervangen en wij trokken op tot in Grand-Axhe, een plaatsje tegen Luik, om aldaar den vijand tegen te houden. Na een hevigen strijd geleverd te hebben, moesten wij insgelijks achteruit wijken tot terug bij Thienen. In het dorp Hoegaerden namen wij onze intrek in eenen bloemmmolen waar wij met 85 man van 's middags tot s'avonds ons hevig verweerden, doch welhaast zonder kogels en onze rangen gedund (17 waren er overgebleven) moest wij met den haat in ons hart de vlucht nemen.

Dan ben ik met mijne 16 overgeblevene strijdmakkers naar Boom uitgeweken om vandaar uit den trein naar Antwerpen te nemen. Daar aangekomen moesten wij ons naar Lier begeven om ons regiment te vervoegen, hetwelk aldaar gevestigd was op 25 augustus.

Bij onze aankomst te Lier ontvingen wij het bevel met ons regiment naar den slag van Mechelen en zoo naar Sempst en Eppenheim op te trekken. Spoedig waren aan den slag. Na een gevecht geleverd te hebben, dachten wij den viujand verslagen te hebben en begaven wij ons tusschen 26 en 27 augustus op weg naar het dorp Elewijt om daar te overnachten, doch o bittere teleurstelling. Wij werden verrast door een brigade Duitschers die van de duisternis gebruik hadden gemaakt om ons te overvallen. Wij vochten daar man aan man met de bajonnet. Hier kwam mijn lijden aan; ik werd getroffen in mijn linkerarm door een bajonnet en had nog juist de vereischte kracht om mijnen aanvaller met den kolf van mijn geweer op zijn hoofd dood te slaan, mijn toestand werd hachelijk. Ik kon niet meer voor of achteruit en om mij niet in handen van den vijand over te geven, nam ik de vlucht naar den steenweg, alwaar ik vijf Duitschers te gemoet liep. Zij vroegen mij in 't Duitsch of ik een landman was. Daar ik hunne taal machtig ben, antwoordde ik hen: "Ja". Zodra zij mij voorbij waren, wierp ik mij ter zijde van den steenweg en begon te vuren. Ik zag ze alle vijf neervallen. Dit was zo rap geweest, dat ik er van verwonderd was. Deze vijf lijken lagen juist voor eene pachthoeve, o bloedige wraak De geheele familie werd uitgemoord omdat de Duitschers dachten dat deze vijf manschappen door de bewoners waren vermoord.

Ik moest nu met ransel en geweer verder vluchten. Ik vond een andere pachthoeve. Daar hield ik mij schuil onder een ledigstaand bed. Nauwelijks verstoep, nog den tijd niet hebbende om mijn wonde, welke mij verschrikkelijke pijnen deed, te kunnen vermaken, hoor ik zare voetstappen de richting mijner schuilplaats naderen. Het was een Duitsch legeroverste welke plaats zocht om met zijn manschappen te logeeren. Kort daarop kwamen zij reeds met pak en zak op de kamer waar ik verborgen lag.

Het koude zweet parelde van angst en schrik op mijn aangezicht daar de overste zich in het bed legde waar ik onder lag. Ik dacht dat mijn laatste uren geteld waren en dacht mijn einde nabij. Geen zucht kon ik uiten, ondanks de pijn die ik had, uit schrik ontdekt te worden.

Verduldig lag ik daar met de zoete hoop in het hart van toch eens de vrijheid te kunnen vinden. Ik bleef altijd in dezelfde houding gedurende twee dagen en drie nachten zonder het minste eten of drinken. Den derden dag werd mijne hoop bewaarheid. Mijne ongenooide slaapgezellen werden tot hun legerplicht opgeroepen. Zij maakten hunne oefeningen op een naast gelegen plein. Telkens achtte ik het oogenblik gunsting om uit mijn schuilhoek te voorschijn te komen, maar ras trok ik mij terug daar ik het gerucht hoorde. Ik luisterde aandachtig en ondervond weldra aan het spreken dat het de eigenaars van de hoeve moesten zijn. Ik waagde het even van onder het bed te voorschijn te komen. Geheel uitgeput ging het moeilijk. Ik vroeg hen om een weinig te drinken.

Verschrikt achteruideizend vroege deze brave menschen van waar ik kwam en wat ik ter plaatse deed. Ik vertelde hen mijn geval na een weinig drinken ontvangen te hebben. Ik kreeg daar ook burgerkleederen en mijn soldatenpak werd in den stal onder den grond gedolven. Deze menschen hadden veel schrik uit te staan. Niettemin werd ik goed geholpen en verzorgd daar zij mij van uitputting als een kind moesten voeden tot ik terug op mijn geheel was. Ik zong op allerhande middelen om maar terug te kunnen vluchten. Ik trachtte als boer gekleed, en een kruiwagen voerende, de plaat te poetsen maar ik liep niet ver. Een domme boerin die over de hoeve woonde had mij bij de Duitschers verraden. Zij namen mij gevangen zooals ik was, barrevoets en blootshoofds, in broek en hemd en voerde mij naar de school van Elewijt.

Zoodra ik daar was binnengebracht gingen de Duitschers op hunnen stappen terug naar de hoeve waar ik mij versteken had en ondervroegen de eigenaars of zij niet wisten of ik een soldaat was. De vrouw genaamd, Marie Vande Venne gaf voor antwoord dat ik hoegenaamd geen soldaat was en indien zij het niet gelooven wilde konden zij de geheele familie neerschieten. Halvelings werd die vrouw toch geloofd, want zij trokken af.

Na enkele uren gevangenschap in de School werd het een leven dat hooren en zien vergingen. Het dorp alsmede de school werden fel beschoten door bondgenoten. Na drie dagen gevangenschap en door het gewoel en kanongebulder kon ik weder de vlucht nemen.

Het noodlot achtervolgde mij. In mijne dolle vlucht kwam ik in de handen van twee Hulanen terecht. Ik werd op wreedaardige wijze mishandeld en geslagen door deze barbaren en ik werd te Perck op het kasteel gebracht om daar den nacht door te brengen.

's Morgens bij het aanbreken van den dag ontving ik een kastijding voor mijn morgendetten. Ik werd onder eene sterke bewaking naar Vilvoorde overgebracht. In den kelder van een kasteel met een groot park omringt. Later vernam ik dat daar Generaal Von Bissing genesteld was. Mijn kost was maar dun. 's Morgens water met droog brood; 's middags kreeg ik soep met vleesch; 's avonds niets. Iederen morgen, omtrent hetzelfde uur, hoorde ik een geweerschot. Nieuwsgierig vroeg ik aan mijne bewaker wat dat schot toch beteekende hetgeen ik elke morgen hoorde. Hij antwoorde mij dat elk schot een gevangen Belg doodde en dat het met mij ook spoedig zou gedaan zijn, want dat het omtrent mijne beurt ging worden, maar ik dacht in mijzelf; dan moeten ze rap zijn om mij te hebben. Toch niet gerust zijnde begon ik van alle plannen te verzinnen en te beramen tot ik op eenen schoonen morgen, den 23ste september de vlucht nam uit mijn gevang en door de Deutsche lijn.

Alle bedriegelijke manieren, waarmee ik hun verschalkte, kwamen in mij op want het kwam er nogmaals op aan, aan den dood te ontsnappen. Zoo kwam ik wel en ongedeerd terug in mijnen depot aan.

Daar ontving ik een geneeskundig onderzoek, wat voor uitslag aanwees dat ik dadelijk in het hospitaal waar ik voor vier maanden verblijven moest tot ik geheel hersteld was. Na genezen

te zijn kwam ik het Belgisch leger vervoegen aan het front te Steenstraten. Nauwelijks aan den gang liep ik hier een kwetsuur op die mij noodzaakte om verpleegd te worden in het hospitaal van Calais. Terug hersteld zijnde nam ik mijn intrek op het front te Dixmuiden. Daar streed ik manhaftig tot op den 4de juli 1915. Ik werd aan mijn rechterarm getroffen door een stuk van een lansbom. Deze kwetsuur was zoodanig erg dat ik van toen af invalide verklaard werd.

Dit is mijn geschiedenis. Daar ik nog in leven ben, heb ik dit te danken aan de brave familie VAN DE VENNE uit het dorp ELEWIJT.

Aansluitend op deze brief herinneren we even de oorlog van 1914-1918 te Elewijt.(1)

Het begin van de oorlog 4 augustus 1914. De meeste mensen in Elewijt verwachtten niet direct een oorlog alhoewel er reeds enkele "*klassen*" soldaten waren binnengeroepen als voorzorgsmaatregel. Het dorpsleven in de prachtige zomer van 1914 ging gewoon door. Zo waren er in juli 1914 grote feesten van de harmonie Sint-Hubertus om haar 100-jarig bestaan te vieren. Er namen meer dan 50 muziekmaatschappijen deel bij de viering en op verschillende plaatsen in het dorp stonden kiosken opgesteld.

De veldwachter die een van de weinigen was die toen een (zeldzame) krant las, voorspelde in de café's dat er oorlog zou komen. De mensen hechten er weinig geloof aan.

De eerste dagen na de Duitse inval in België waren er dagelijks processies langs de Tervuursesteenweg (Koffer), de Driesstraat en langs de Dries terug naar de kerk. Veel mensen stapten mee op om te bidden, om van het oorlogsgeweld gespaard te blijven.

Bij de intocht van de Duitsers op 20 augustus 1914 verscholen de mensen zich in hun kelder of in die van hun burens. De luiken werden gesloten en niemand durfde zich vertonen. De Duitsers zochten uitsluitend soldaten. Oorspronkelijk werden ze bij de burgers ingekwartierd en waren er geen moeilijkheden. Aan de café "*De Vierhoek*" (nu 't Steen) stond een veldkeuken opgesteld en de bevolking kreeg er eten.

Toen het nieuws kwam van de eerste Belgische aanval waren de Duitsers zo in paniek dat de kok met zijn veldkeuken de verkeerde richting uitreed, aan de Kampenhoutsebaan werd hij door de Belgen gevangen genomen.

De 21ste augustus werden alle mannen, eveneens de ouderlingen opgesloten in de kerk en moesten er de nacht doorbrengen.

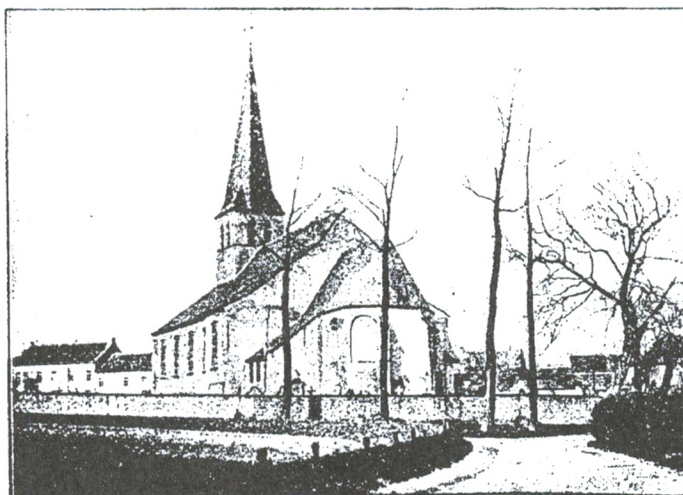
Na de slag van 25 en 26 augustus 1914 werden de drie gebroeders Van der Aa door de Duitsers aangehouden als spionnen, ze waren naar de loopgraven gaan kijken. Ze werden geblinddoekt bij de bevelhebber gebracht en kort daarna terechtgesteld.

Willem De Saeger hield in de hoeve (vroeger molen) aan de ingang van 't Steen (Rubenskasteel) een café "*In Rubenspenseel*" open. Terwijl in de nabijheid slag werd geleverd werden August Lauwers, Willem De Saeger, Medard De Coster en Emmanuel Schoevaerts door de Duitsers neergeschoten. De lijken van deze slachtoffers werden nooit gevonden. Ze zijn waarschijnlijk verbrand samen met de huisraad en de karren die door de Duitsers waren in brand gestoken.

Meer dan waarschijnlijk heeft de afrekening te maken met verhaal van Tobie Boel.

In het dorp zelf werd niet geschoten, wel vanuit de richting Mechelen schoot de Belgische artillerie veel huizen kapot. Nadien werd bijna heel den Dries door de Duitsers platgebrand om een open slagveld te hebben rond de loopgraven die zij tussen Hofstade - Schiplaken en Elewijt hadden aangelegd.

Op 28 augustus werd de kerktoeren gedynamiteerd om er bovenop een uitkijkpost te installeren.

De kerk van Elewijt

Vernietigde of beschadigde kerken Licht of niet beschadigde kerken

**Een steen die herinnert aan de gruweldaden van de oorlog
1914/1918, deze steen is aangebracht op de muur van de
hovenierswoning van het kasteel 't Steen.**

Op 12 september 1914 deed het Belgisch leger een tweede uitval. De huizen in de Vekestraat kwamen toen onder zwaar kanonvuur te liggen. Na het terugtrekken van het Belgisch leger op de fortgordel rond Antwerpen waren er geen Duitsers meer te Elewijt.

Hun doortocht liet evenwel een dramatisch spoor na. Op de 295 huizen werden er 133 in brand gestoken en 120 huizen werden leeggeplunderd. Er werden 10 personen gedood op een inwonersaantal van 1585.

Nog steeds herinneren de Elewijtenaren het verhaal van Marie Van de Venne, over de achtergebleven Belgische soldaat die verscholen zat onder het bed waarin een Duits soldaat sliep.

Café "*In Rubenspenseel*" waar de familie De Saeger woonden.

¹ Uit: herinneringen 1914-1918. Semse kroniek- september 1986.

“Van Lakenweverij tot Kantwerk en Wandtapijten”.

Voordracht door Jos Lauwers 3 april 1999.

Jos Lauwers bespreekt de eeuwenoude wol- en vlasbewerking van de lakenweverijen in Vlaanderen. Ook in onze contreien, binnen de driehoek Brussel-Leuven-Mechelen was eeuwenlang een belangrijke textielnijverheid gevestigd.

Te Vilvoorde was in de 14de eeuw een lakenmakersgilde. De Lakens van Vilvoorde waren herkenbaar aan de manier waarop ze geplooid waren en de aangehechte loodzegel. In de 17de eeuw had te Vilvoorde de lakengilde al haar betekenis verloren.

Kleinere gemeenten zoals Perk en Elewijt bezaten in het begin van deze eeuw hun familiale kantbedrijfjes.

Bij Legrand werden tule, gordijnkant, zeefdoek en kanevas geweven; er mechanisch broderie en kant vervaardigd; stores en gewatteerde dekens gemaakt; stoffen gebleekt, geverfd en gestijfseld.

Jean Baptiste Van denbreeden stichtten in 1897 de “*Manufacture de Broderies Mécaniques*”.

Daarnaast waren er ook nog de *Broderie Gebroeders De Boeck*, *La Broderie Suisse* en de *Broderie Marcelis* te Machelen.

In 1908 produceerden Joseph Vandenbreeden te Eppegem gewone broderie aan de meter.

In de tuchthuisstraat te Vilvoorde werd vanaf 1936 macrama-kanten, Engels borduurwerk, gewatteerde bedspreien en bavetten gemaakt onder de naam Vandenbreeden & Blatt.

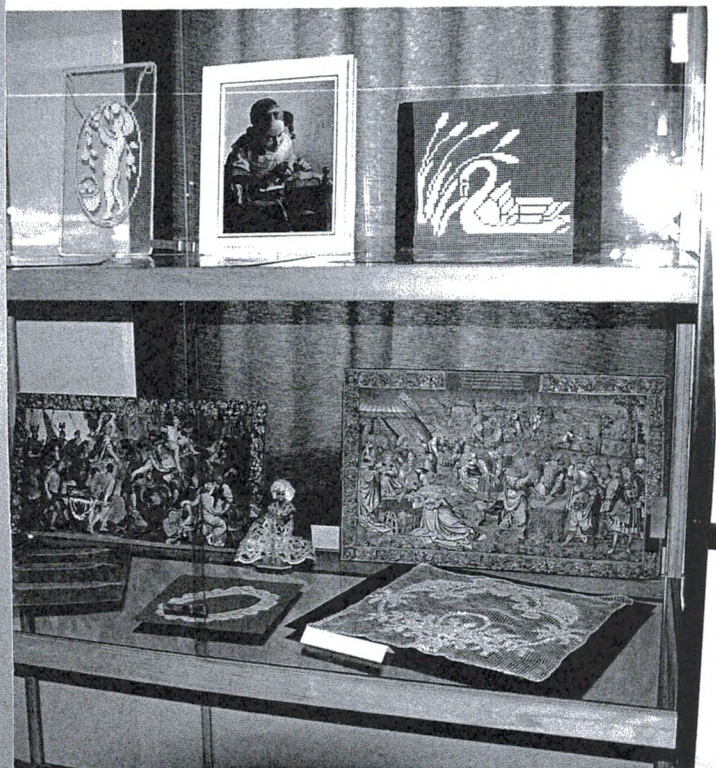
Het is niet verwonderlijk dat vanaf 1877 te Perk een kantwerkschool werd opgericht, zelfs naast de school werd een kleine kantfabriek uitgebaut, de afgewerkte stukken werden opgehaald door de firma Legrand uit Vilvoorde. Ook te Elewijt waren thuiswerkers aan de slag, August Van Sebroeck was zelfstandig wever.

Een eeuw lang leverden Steenokkerzeelse ateliers aan Brusselse winkels lokale kant, vervaardigd in filetwerk bij middel van doorstoptechniek.

Er waren wevers in Diegem, Zaventem, Nossegem en Woluwe, Veltem, Bertem en Winksele.

Te Leuven werd de lakennijverheid reeds vermeld in de 12de eeuw. De draperie beschikte reeds over een eigen Lakenhalle in 1216.

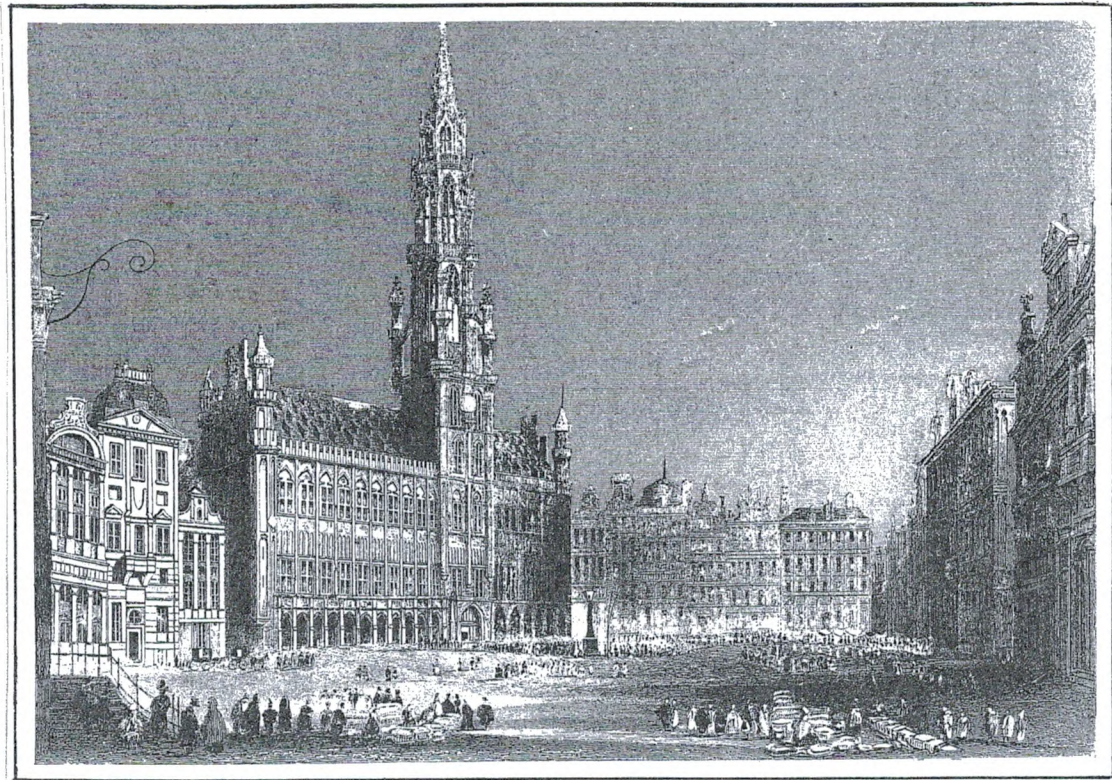
Ook Mechelen beleefde een ongekende bloei in de kanthandel, de Mechelse kloskant was na die van Brussel de beste op de markt. Ook de tapijtweverij van Mechelen was zeer befaamd.

Jos Lauwers en zijn echtgenote Anna Denies

Brussel - Grote Markt en Koningsplein.

Geschiedenis van een monument “*Sint-Goedele*” bij het bezoek van een Brabantse stad “*Brussel*” zondag 11 april 1999.

Dr. Paul De Ridder.

De kapittelkerk van Sint-Michiël en Sint-Goedele is de oudste instelling die op het grondgebied van de huidige stad Brussel werd opgericht. Het kapittel werd gesticht in 1047 en het bestond reeds lang voor er van schepenen (1154) of van een stadskeure (1229) sprake was. Al was de levenswijze van alle geestelijken niet altijd even voorbeeldig toch was de Brusselse hoofdkerk eeuwenlang een centrum van cultuur en geestesleven. Hier leefde de grootste mysticus der Nederlanden, Jan van Ruusbroeck (°1293) en werden de oudste voorbeelden geschreven van in het Nederlands gestelde procespleidooien en aanklachten. Reeds tijdens de veertiende eeuw werd er polyfone muziek uitgevoerd en tijdens de vijftiende eeuw was in Sint-Goedele het gedachtengoed van de Italiaanse renaissance en van humanisme reeds verspreid. Vooral vanaf de zestiende eeuw vonden talloze officiële plechtigheden plaats. Talrijke vorsten vonden er de eeuwige rust.

Over de oorsprong en de oudste geschiedenis van Brussel –het woord betekent vermoedelijk “*nederzetting in het moeras*”- is weinig met zekerheid bekend. Nacht en nevel schijnen voor eeuwig het verre verleden van deze stad in een waas van geheimzinnigheid te hebben gehuld.

In 977 verleende de Duitse keizer Otto II het hertogdom Neder-Lotharingen aan Karel, broer van Lotharius, koning van West-Frankenrijk.

Op één van de eilanden van de Zenne bouwde Karel een vesting. Van daaruit zou hij de westgrenzen van het keizerrijk verdedigen tegen de aanvallen van de Franse koningen en van hun machtige vazallen en handlangers, graven van Vlaanderen. In de buurt van de vesting verrees een heiligdom toegewijd aan Sint-Gorik. Karel liet er de relieken van Sint-Goedele overbrengen.

Op de hoogten van de Molenberg stichtte Lambert II, ook genaamd Balderik, graaf van Leuven, in 1047 een kapittelkerk. Die werd toegewijd aan Sint-Michiël en Sint-Goedele.

Zowel Sint-Goedele, het slot op het Gorikseiland, de aanlegsteiger bij de Zenne als de nieuwe vesting op de Coudenberg werden tussen 1060 en 1100 door wallen omgeven.

Lazerije Sint-Elooi te Eppegem.

Roger Van Kerckhoven.

Reeds in de Romeinse tijd ontstonden toevluchthuizen langsheen belangrijke verbindingswegen.

In de achtste eeuw werden in onze streken de eerste **gasthuizen** gebouwd. Het waren houten gebouwen waar rondtrekkende handelaars een onderkomen vonden; wij zouden ze als voorlopers van de herbergen kunnen beschouwen. De initiatiefnemers waren, natuurlijk, geestelijken:: meestal hing het huis af van een kloosterorde. De eerste gasthuizen uit die tijd noemden xenodochia, prochotrophia en nosocomia.

Het is weinig waarschijnlijk dat het gasthuis van Eppegem in die periode ontstaan is. In de twaalfde, de dertiende en het begin van de veertiende eeuw verrezen de eerste **passantenhuizen** uit de grond. Het was een gevolg van het toenemend handelsverkeer door de heropleving van de wolnijverheid. De oorsprong van de lazarije van Eppegem dateert, meer dan waarschijnlijk, uit deze periode.

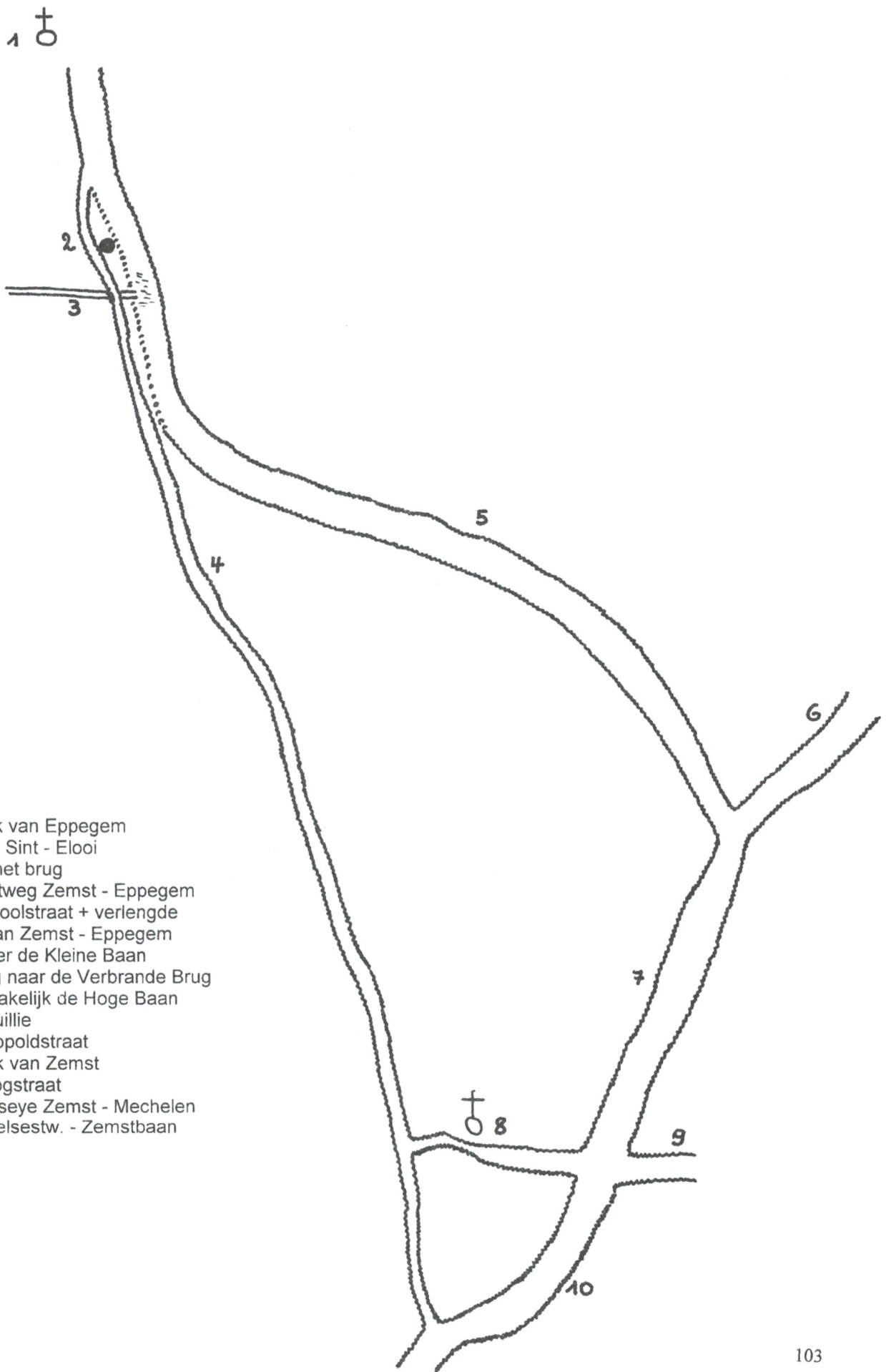
Alhoewel er over de stichting geen gegevens werden teruggevonden, blijkt de inplanting van de lazarije niet willekeurig. Uit de studie van vergelijkbare locaties kunnen we een aanneembare theorie opbouwen.

Iedereen zal zich afvragen waarom de lazarije niet in het centrum van de parochie werd gebouwd. Een dergelijke instelling hoorde toch in de buurt van de kerk en niet in een uithoek.

Precieze gegevens over de juiste plaats ontbreken. Aan de hand van de oudste figuratieve kaarten situeren we het gebouw in de huidige Begijnhofstraat, maar niet in de straat zelf. Het moet iets noordelijker gestaan hebben, meer naar de beek toe. De "*voetweg van Semps naar Eppeghem*" eindigde er op de baan van Vilvoorde naar Mechelen. De ondergrond moet er zeer drassig geweest zijn. Even verderop stond de versterking Nederghem.

Wat ons opvalt is de meridiaan die zowel de lazarije als de kerk snijdt. Eenzelfde fenomeen treffen we aan bij de kapel in het Hammeke (Zemst) en het klooster van Leliëndaal (Hombeek). Het klooster van Leliëndaal en de lazarije van Eppegem werden in dezelfde periode gebouwd. Beiden zijn, volgens onze bevindingen, sacrale plaatsen geweest van de Kelten. In dat opzicht werd het gasthuis gebouwd op een plaats waar reeds een cultus bestaan had en waar zich een soort kapel bevond. Deze kapel was een afhankelijkheid van de moederparochie van Zemst. Wanneer Eppegem een zelfstandige parochie werd, en dat is later dan algemeen aangenomen wordt, pas dan verhuisde de kerk naar het centrum van de woonkern Eppegem. In tegenstelling met andere historici dateren wij dat tussen 1100 en 1150. Zoals op de andere plaatsen kreeg de oude kapel een nieuwe functie.

Er zijn nog andere aanwijzingen die deze veronderstelling versterken. In Zemst werd bij de kapel in het Hammeke de Frankische nederzetting Geerdeghem opgericht, in Hombeek was het Proleghem en in Eppegem ontstond Espelghem. De Frankische nederzetting Espelghem lag aan de lazarije en spreidde zich over een gedeelte van Zemst, Weerde en Eppegem. De opgravingen van de versterking Nederghem deden ons

- 1 de kerk van Eppegem
- 2 lazarije Sint - Eloi
- 3 beek met brug
- 4 de voetweg Zemst - Eppegem
nu Schoolstraat + verlengde
- 5 heirbaan Zemst - Eppegem
liep over de Kleine Baan
- 6 de weg naar de Verbrande Brug
hoofdzakelijk de Hoge Baan
- 7 de Mouillie
nu Leopoldstraat
- 8 de kerk van Zemst
- 9 de Hoogstraat
- 10 de casseye Zemst - Mechelen
Brusselsestw. - Zemstbaan

besluiten dat er op die plaats een motte had gestaan uit die periode. Nu kunnen wij Nederghem betitelen als een Frankisch hof van de nederzetting Espelghem.

Indien onze veronderstelling klopt, dan moeten wij op die op die plaats gronden terugvinden die toebehoorden aan de heer van Zemst: de Semse. De familie de Semse, of de afstammelingen ervan, bezaten al de gronden waarop de afhankelijke kapellen waren gebouwd. Voor Proleghem zijn we erin geslaagd om die verbinding aan te tonen, voor Espelghem vonden we geen cijnsboeken terug die dat bewijzen. We zijn wel op het spoor gekomen van een belangrijke schenking, door de afstammelingen van de Semse, aan het klooster van Sion in Lier. In de veertiende eeuw bezat het klooster talrijke gronden in Eppegem. Een studie van de cijnsboeken van het klooster zouden ons misschien uitsluitel brengen.

De patroonheilige van de lazarije, Sint-Elooi, is naast Sint-Pieter, ook een patroonheilige van de kerk van Zemst. Ook dit is een aanwijzing voor de oorsprong.

De naam “*sieckenhuys of lazarije*” dateert slechts uit het einde van de vijftiende, of het begin van de zestiende eeuw. Daarvoor zal het wel een andere bestemming gehad hebben. In de inventaris van P.J. Van Doren “*inventaire des archives de la ville de Malines*”, lezen we: “*Différend entre les lepreux Henri Lelyts et Jean Oliviers, renvoyés tous les deux devant le chef doyen de la maladerie à Sempst – Requête de Lelyts pour obtenir la restitution de ses biens qui avaient été saisis et vendus pendant son absence*” (1546).

Werd hier de lazarije van Eppegem bedoeld?

Het klooster van Sion uit Lier bezat een strook gronden langs de huidige afleiding van de Zenne, tussen Zemst en Eppegem. Die strook werd uitgeturfd zodat een moeras werd geschapen. Toch is het weinig waarschijnlijk dat het klooster bij de oprichting betrokken was. Uit het verdere verloop weten we dat noch de parochie, noch het klooster van Sion zich met de lazarije bemoeiden. Het is pas veel later dat de pastoor van Eppegem een parochiale functie trachtte te geven aan de gebouwen.

Naar analogie met andere instellingen van die aard, stellen we voorop dat het gasthuis gesticht werd door een leken-gemeenschap van mannen of vrouwen. Op de meeste plaatsen namen de lekenbroeders of lekenzusters achteraf een kloosterregel aan en vonden zij aansluiting bij een kloostergemeenschap. Of dit in Eppegem gebeurde, betwijfelen we ten zeerste. Dit is ook de reden waarom het nooit een hoge bloei gekend heeft en dat het verloren ging.

Het leven in een gemeenschap van godvruchtige leken moest leiden tot bepaalde regels. Aan het hoofd van het gasthuis stond de “*meester*” of de “*meesteres*”. Het gasthuis was niet meer dan een ruime zaal met het altaar achterin. Dit doet ons denken aan een kapel. Iedere lekenbroeder of- zuster legde de gelofte af van zuiverheid, gehoorzaamheid en armoede. Daar zij niet van een klooster afhingen, stonden zij onder toezicht van de bisschop. Hij bemiddelde indien er problemen waren maar voor het overige moesten zij zichzelf bedruipen.

In de middeleeuwen kregen de gasthuizen met vele problemen te kampen. De bedoelingen van de “*passanten*” waren niet altijd wat ervan verwacht werd. Het onderhoud van de gebouwen was een zware financiële dobber.

In de vijftiende eeuw werd het gasthuis van Eppegem beheerd door lekenzusters. Uit het verslag van de bisschop vernemen we hoe moeilijk de gemeenschap het had. Een van de lekenzusters was het gasthuis "*Sint-Eligius*" ontvlucht wegens de "*aardse genoegens*". De Bisschop begenadigde haar. Ze werd opnieuw opgenomen in de gemeenschap. De bisschop stelde haar vervolgens aan tot "*meesteres*". Zulke toestanden waren schering en inslag. De statuten werden versoepeld: iemand die uitgetreden was en binnen de drie jaar terugkeerde, werd zonder meer aangenomen.

De financiële afhankelijkheid van het aantal bezoekers maakte het tot een lucratieve onderneming. In die periode daalde het aantal gasten merkkelijk. Op het platteland, tussen twee steden in, was de toestand niet langer houdbaar.

In 1493 deed bisschop Henricus Van Bergen, een poging om het verval te stagneren en het gasthuis nieuw leven in te blazen. Om zich van vaste inkomsten te voorzien vroeg hij aan de gemeenschap om ouderlingen uit de parochie op te nemen. Naar het voorbeeld van de godshuizen was dit initiatief geheel in de trend van die periode. Maar de parochie van Eppegem was slechts een kleine gemeenschap die niet zoveel ouderlingen telde. Het eerste koppel dat zijn intrede deed in het gasthuis, was Egidius Verbesselt en zijn vrouw Barbara Bogaerts. Van dit initiatief werd "*Sinte-Loys*" ook al niet veel rijker. Er moest dringend verandering komen in de toestand.

Om uit het financiële slop te geraken werden allerlei pogingen gedaan. Het gastenhuis opende haar poorten voor al wie hulp nodig had.

Naast het verzorgen van ouderlingen werden ook vondelingen opgenomen. De opvoeding van vondelingen werd bekostigd door de "*tafel van den arme*" (H. Geest) onder vorm van een jaarlijkse toelage. Aan de poort van de kerk of van het gasthuis werden hulpbehoevende wichtjes gedeponeerd. De vondelingen waren afkomstig uit de omstreken, zelden uit het dorp zelf. Zij waren voorzien van een "*santje*". Het was een kaartje waarvan de helft aan de kleren van het kind was gehecht, de andere helft bleef in de handen van de ouders. Indien de ouders hun helft aan de opvoeders toonden, konden zij hun kind teruggeisen. Zo raakte het gasthuis meer en meer verbonden met de parochie. Het kreeg te maken met de parochiale "*armenmeesters*". Daarmee ging een deel van de onafhankelijkheid verloren. Het was langs die weg dat voortaan ook de wezen van de parochie in het gasthuis werden opgenomen. Over de opname van melaatsen of "*leprozen*" vonden we informatie tenzij het bij Zemst gerekend werd.

We kunnen moeilijk, in de zestiende eeuw, de verschillende activiteiten naast elkaar zetten. De naam lazarije wijst op een onderkomen voor melaatsen. We zien niet in dat het die naam kreeg zonder verzorging van melaatsen. In dezelfde periode, voor 1580, gaven de zusters les aan meisjes. Het Concilie van Trente had bepaald dat de pastoors meer aandacht moesten schenken aan het godsdienstonderwijs. Het hoofddoel van de lessen bestond in de voorbereiding op sacramenten. Voor het volgen van onderwijs moest betaald worden. Om de school populair te maken leerden de zusters de meisjes weven. Daarnaast was zang ook een lievelingsvak. De twee overgebleven zusters hadden toen een inkomen van 20 gulden en 10 meukens graan. Met die som kon de instelling niet overeind blijven.

Vanaf 1560 kwamen de Nederland in de greep van de godsdienstoorlogen. Bendes trokken een vernielend spoor door onze contreien. Op het platteland hadden de protestanten meestal vrij spel, hun hagenpreken vonden plaats in de schaduw van onze kerken. Toen de

Spanjaarden de steden kwamen ontzetten werden onze dorpen het slachtoffer van plunderingen en brandstichting.

De lazarije van Eppegem overleefde deze woelige tijd niet.

Kardinaal Granvelle besliste dat de goederen van het gasthuis in handen van de H. Geest overgingen. Dat gebeurde. Eer onze voorouders weer aan opbouwen konden denken was het al 1600. Er was zoveel nood te lenigen dat de armenmeesters weinig aandacht hadden voor de puinhoop die van het gasthuis overbleef. Ze lieten de parochianen begaan. Wie stenen nodig had kon ze ongestraft oprapen.

In 1611 vroeg de deken de toestemming om stenen van de lazarije te gebruiken om de kerktoren van Eppegem te herstellen. Die gunst werd toegestaan. Ook de pastoor van Eppegem had graag stenen gekregen om de pastorie te herstellen. De toenmalige drossaard was het hiermee eens. Al het materiaal dat kon gebruikt worden, werd gestolen. De grond was niet veel waard en de pastoor kon er weinig mee beginnen.

Het verval van de buurt, door de aanleg van de Brusselsesteenweg, volgde op de godsdienstoorlogen. Het lot van het gasthuis was bezegeld.

Na de Franse inval in 1794 werd de grond als "*zwart goed*" verkocht.

Vandaag herinnert niets meer aan de lazarije tenzij de naam Begijnhofstraat als is deze naam zeer misleidend. Indien er ooit een nieuwe straat in de buurt wordt aangelegd dan zou een Sint-Elooistraat niet misstaan want op die plaats liggen de roots van de parochie Eppegem.

¹Bronnen: Geschiedenis van de parochie Eppegem Kan. Laenen
De kaart van "*de casseye*" rond 1560.

“DE KEUKEN VAN MEESTERS EN MEIDEN”.

Klassenverschillen aan tafel 1900-1960.

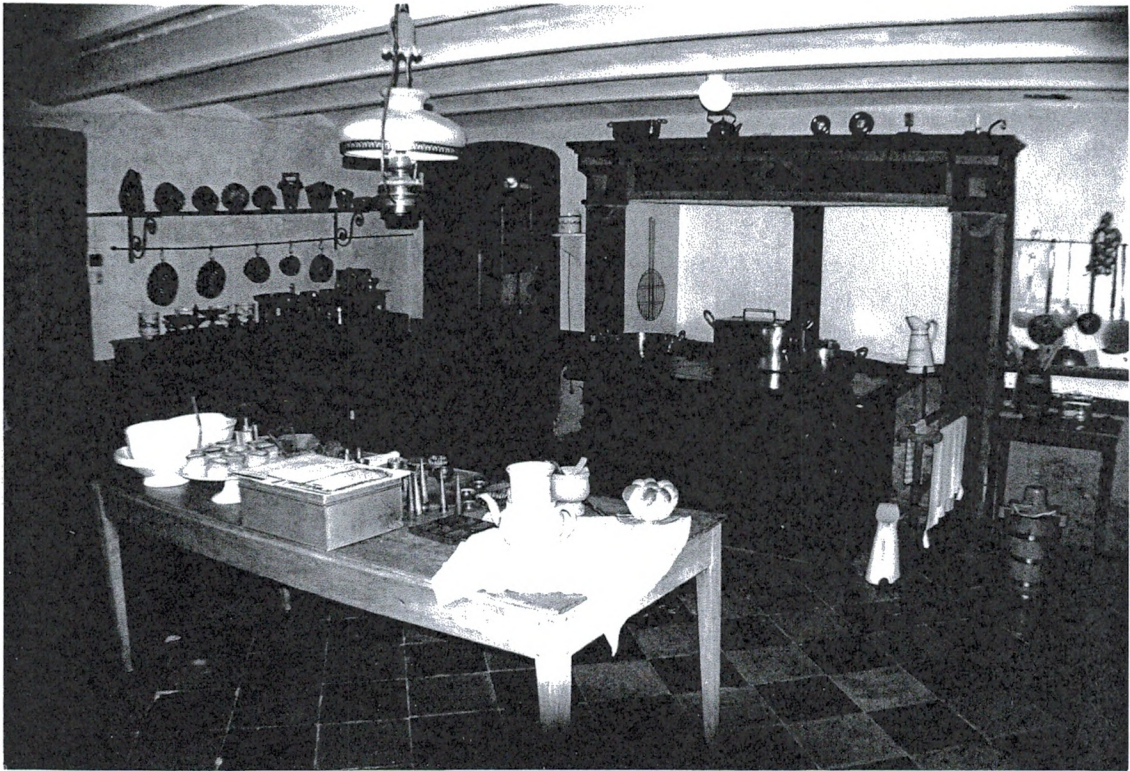
Samenvatting van de voordracht door Diane De Keyzer naar haar boek met dezelfde titel op 26 april '99.

Colette Vanderbeken

Diane De Keyzer begint haar uiteenzetting met de volgende woorden *“een driesterrenrestaurant zou ik met veel plezier links laten liggen, in ruil voor nog één keer de patatten met melksaus van mijn grootmoeder”*. Elke schoolvakantie werd ik verwend bij mijn *“peet”*, zij maakte steeds mijn lievelingsgerecht. Het subliem gerecht *“patatten met melksaus in de rode spekpan met het teutje”*. Zonder haast, want wij hadden alle tijd van de wereld, maakte zij de kleine sjalotjes in de schuur schoon. Terwijl de aardappelen op de Leuvense stoof pruttelden, snipperde ze de sjalotjes in de rode spekpan in een beetje goei boter en een halve eetlepel *“afgebakken”* spekvet, daarbij goot ze verse koeienmelk en plette ze een voor een de aardappelen, tot alle melk op was en niet verbrandde. In de lente werden er nog pijpajuintjes op gesneden. Op de tafel stonden geen borden, maar enkel een ijzeren beddeke om de pan op te zetten, in twee delen werden de aardappelen verdeeld, één deel voor mij en één deel voor mijn grootmoeder. En dan de gloed van de Leuvense stoof in de rug, wat kon er nog zaliger zijn.

Van de mannen uit mijn kindertijd leerde ik krachtige smaken kennen. Mijn grootvader hield van een rauwe ajuin bij zijn bakharing met melksaus. Mijn vader verkiest een in kwartjes gesneden ui bij de witte kool. Wanneer ze bij ons thuis bakharing eten is mijn vader de kok van dienst, *“boeksering”* bakt hij op een rooster boven een ijzeren emmer. Tijdens de aardappeloogsten bakten zijn vader de haring op een riek boven het droog aardappelloof.

De kelderkeuken in het kasteel van Louvignies. (foto's L. Popleu)

De tafel als exponent van weelde. Hoe groter het familiefortuin hoe meer er in de keuken kan worden besteed.

De markiezin de Mailhen noteerde een doordeweeks menu in 1898:

Bouillon aux petits legumes
Jambon aux epinards
Poule au riz
Asperges en branches
Compote de reines claudes avec petites galettes tournées en rouleau.

De diners en buffetten waren de uithangborden van het sociale leven.

In Louvignies werd een kokkin ingehuurd voor het diner van 12 oktober 1905.

Op het menu:

- Potage Valois
- Filets de Soles
- Jambon de York met spinazie en bloemkool
 - Ris de veau en côtelettes
 - Poularde à la russe
 - Céleris au jus
- Canards rôtis met waterkers en salade
- Charlotte russe à la crème de vanille

Voor dat meesterwerk van acht gangen voor zestien gasten komt Flore speciaal naar Louvignies. Zij bindt haar schort voor omstreeks elf uur dertig en het is laat in de avond als haar taak erop zit. Haar loon is 10 bef en voor haar reiskosten ontvangt ze 3,55 bef, Haar opdrachtgeefster is veeleisend, want ze schrijft opmerkingen naast de gerechten die bij ieder diner genoteerd werden.

Terwijl in 1900 voor de tafels van overvloed een pâté de Colmar en croûte moeiteloos achttien en zalm negen vooroorlogse Belgische frank mogen kosten, waart drie straten verder de honger door de huizen.

Nauwelijks kunnen ze brood kopen. Vlees komt uiterst zelden op het bord. Over wat de pot zoal schaft: het ontbijt bestaat uit koffie met boterhammen met vet. 's Middags is meestal pap van karnemelk, van boekweitmeel of rijstpap, hierbij eten ze een boterham met zout. Na de pap zijn er aardappelen met savooikool, bereid met vet en gemengd met de aardappelen. Bij het hete spekvet wordt een beetje water en azijn gevoegd, azijnsaus. Om vier uur een kop koffie met een boterham en 's avonds de rest van de aardappelen en brood. Hele generaties worden groot met brood, pap en aardappelen. Een maaltijd met vlees is er ter gelegenheid van de kermis of wanneer een varken geslacht wordt.

Wanneer begin augustus 1914 de eerste Wereldoorlog uitbreekt, luiden de stormklokken op de torens en het werk op de velden valt stil. Vanaf november wordt het broodrantsoen ingesteld, dagelijks 250 gram brood per persoon.

Drie volle jaren zou het duren dat degene die in België bleven moesten trachten te overleven. Er was een wereld van verschil tussen zij die bleven en degene die naar Frankrijk, Nederland of Engeland vluchten. De comite's in Engeland zorgen goed voor de opvang van de vluchtelingen.

Vanaf de jaren twintig gaat het beter op het platteland, alhoewel de levenswijze niet zoveel verschilde met deze van voor de oorlog. De spekpan stond op de "*Leuvense stoof*". Voor de mis werd een boterham met vet spek gegeten, gesopt in het vet.

De herinneringen aan de koude koffie uit de koffiepote, die we droegen aan een koord die aan de teut en handvat was vastgemaakt, aan de boterhammen met gebakken eieren, of de hardgekookte eieren die we naar het veld moesten brengen voor onze grote-va, grote-moe, en de helpers op het Hauwland, trillen nog na.

Ons dagelijks brood werd gebakken in de oven, wekelijks een volle oven. Een klein broodje voor de kinderen.

Ook slachten van het varken was een hele gebeurtenis.

In de vooravond werd alles klaar gemaakt want heel vroeg in de morgen kwam de slachter, de hoofdrolspeler te Weerde was Cois van Nelleke Vos, achteraf was het Jan van den beenhouwer, hij was het die als allerlaatste deze taak waarnam. Vlakbij het varkenshok, legden ze een laag stro. Een dikke koord werd aan de achterpoot van het varken gebonden, zo kon men het beest op zijn rechterzijde trekken en op het stro leggen. De beide poten werden vastgebonden en de slachter zette zich schrijlings op de snuit en stak het mes in de ader precies boven de luchtpijp. Het bloed werd opgevangen in een diepe pan. Het warme bloed ging in de emmer en werd met de blote hand geroerd om af te koelen en het stollen tegen te gaan. Er werd er zout bijgedaan en weggezet in de kelder tot de volgende dag, dan werden de pensen gemaakt.

Ondertussen waren de mannen bezig om met een brandende bundel bijeengebonden stro de huid van het varken te schroeien. Met een groot mes en een borstel en veel heet water werden de haren eraf geschraapt.

Dan werd het varken versneden. Eerst de kop, de oren, en de poten. Nadien werd het varken rechtgezet en door gesneden. De "*esi*" (de ruggengraat) werd eruit gekapt, in een bassin gelegd, gespoeld en de volgende dag in de pekels gelegd.

De darmvellen moesten dienen voor de pensen, het spek werd losgesneden. De lies werd op een stok gestoken, achteraf gemalen en met het andere vet gesmolten. Het "*liesevet*" werd in een stenen pot bewaard.

De twee varkenshelften werden in de kelder op tafelpikkels gelegd tot de volgende dag voor te pekelen.

De pensen werden meestal gemaakt door de vrouw des huizen. De kop werd afgekookt, en het vlees ging in de pensen, ook het hart en de kaantjes van de lies. Bij het bloed werd brood toegevoegd en dan ging alles in een groot bassin om te mengen. Ze kruidde met peper en zout en een beetje foelie. De darmen moesten goed ontdaan zijn van hun viezigheid. Ze werden op de vleesmolen geschoven en dan op hoop van zegen dat de vellen niet scheurden werden ze gevuld met brij. In een grote ketel werden ze gekookt en met een stopnaald geprikt om te zien of ze gaar zijn.

De bouillon die na het koken van de pensen achterblijft werd "*pensensoep*" genaamd. Het was de gewoonte om een pot pensensoep en pensen in de familie of bij burens rond te dragen. Zelfs de pastoor en nonnen van de meisjesschool kregen hun deel.

Op rantsoen leven tijdens de periode 1940/1945 was vooral in de stad een heel moeilijke periode. De strijd voor warmte en voedsel begon elke dag opnieuw. De rantsoeneringskaart, geeft de houder het recht op rantsoeneringszegels. Op de boerenbuiten kon men zich nog behelpen met de gewassen van het land. De oorlogsomstandigheden zorgen ervoor dat de

bakovens in ere hersteld werden. Degene die zelf geen bakoven hadden gingen bij vrienden of burens, zo werden er telkens 20 tot 25 broden gebakken. Als vervanging van het oorlogsbrood dat zeer slecht, plat en plakkerig was, greep iedereen naar de aardappel. Door de barslechte aardappeloogst viel het rantsoen naar 200 gr. Zelfs met de aardappelschillen bakte men koeken. Eierpoeder, aangelegd met melk of water, moest als surrogaatmengsel voor roereieren dienen. Vanaf einde 1942 was het de wonderbare haringvangst die verlichting brachten in de kritieke toestand.

Een huwelijksmenu in mei 1948:
Wat men U biedt !
De eerste mijlpaal brengt ons recht
Naar een smakelijk Voorgerecht.
We staan nu voor een groot meer
Lentesoep deint er op en neer.
In het restaurant aan de aanlegpier
Serveert men Croquetten, Mechelse Asperges en Ossenspier
Nu komt de warme vleespastij
Kiekens zwemmend in een lekker brij.
Zijt U soms afgemat en moe
De Verfrissing brengt er weer lust toe
Spoed U want nu komt het laatst
Varkensgebraad met salaad.
De Huwelijkscreme staat ook al klaar
Voor de fijnproevers al te gaar.
Voor Mokaregen gaan we maar niet huilen
En zullen in 't paviljoen van 't pronkgebak gaan schuilen
Aan de Wijnen en Likeuren moet U niets bedingen
Dan kunt U beter 't jonge geluk bezingen.

Een Plechtige Communiemenu in 1965
Zalm a la parisienne, Vincentsaus
Kervelroomsoep
Gebraden kalfsbil, fijne erwtjes en asperges, kroketten
Souffle glace a l'orange au Grand Marnier
Supreme de volaille, perigoudine, aardappelnootjes
Fruitsalade
Moka, taart.

In de jaren vijftig begonnen reeds de jaren van overvloed. De coöperatieve en de warenhuizen staken hun kop op. De mensen gingen met grote zakken naar het warenhuis en maakten hun keuze tussen de verschillende artikelen. De kleine winkel op de hoek van de straat waar men voor elk artikel afzonderlijk naar de winkel ging, had afgedaan. Op zondag werd er biefstuk gegeten in plaats van "Bouillie". De yoghurt van Danone was de voorbode van een tijd van veel en alles¹

¹ Naar het boek van Diane De Keyzer "De Keuken van Meesters & Meiden"
Klassenverschillen aan tafel 1900-1960.

Heiligen, volksdevotie en kapellen.
Voordracht door Hans Geybels op maandag 3 mei 1999.

Heiligen en volksdevotie

Guido Henderickx
Weerde

Op maandagavond 3 mei verzorgde Hans Geybels, auteur van het boek "*Langs deze weg zet gene voet... de kapellen van de provincie Antwerpen*", de toehoorders met een uiterst leerzame lezing over heiligen en volksdevotie. Goed voorzien van dia's opende hij voor zijn publiek een totaal nieuwe wereld om te ontdekken.

Er is nog veel onwetendheid over de volksdevotie en de heiligen.

Waarom gaat men voor verloren voorwerpen trouwens naar Sint-Antonius?

Wat is het verschil tussen een heilige en een zalige?

Wat is het verschil tussen een kapel en een kerk?

We zouden het weldra weten.

In de Bijbel staat niets over hoe heiligenverering is ontstaan. Wel werden martelaars blijkbaar vereerd. Christus stond echter centraal en de gewone man, die later als eventuele heilige kon vereerd worden, kwam niet aan bod. Voor onze gewesten zou de heiligenverering ontstaan zijn bij de eerste bekering door Ieren in de 7de of 8ste eeuw. Deze missionarissen van Ierland kwamen hier in aanraking met de godsdienst van de Germanen. Men trachtte de ene God in drie personen hier aan de man te brengen maar dit was niet genoeg om al die godheden te verdringen. Bovendien vereerden de Germanen zaken die totaal vreemd waren aan het Christendom zoals menhirs (rechtstaande stenen), bomen en bronnen. Deze cultusplaatsen overnemen was soms makkelijk (menhir met kruis in gehakt). Eigenlijk bleef het volk dus op die "*heilige plaatsen*" komen maar het geheel was christelijk "*gedecoreerd*". Als tweede cultusplaats hebben we de bomen die vereerd werden (denken we maar aan de eik en de linde!) en welke bomen dragen nu de "*miraculeuze*" beeldjes? Welke bomen staan oorspronkelijk rond kapelletjes?

Een van de rituelen aan een boom; met een spijker wreef men over de zieke of pijnlijke plaats van het lichaam en men klopte de nagel in de boom met de wens dat men weldra verlost zou worden van pijn en smart. Hoe is deze boom overgenomen door het christendom? Naar oud Germaans-Keltisch gebruik hing de geestelijkheid een Mariabeeldje in de vereerde boom. In Scherpenheuvel was er ook een heilige boom en tot in de 17de eeuw ging men er naartoe om eventueel een stukje schors te eten om te genezen. Later is deze boom omgehakt en is er een basiliek gebouwd en binnenin boven het altaar is in metaal een weergave van deze boom geplaatst. Ik moet nu wel toegeven dat ik geen fervente bedevaarder ben maar toch ben ik al ettelijke malen daar geweest en dit is de eerste maal dat mijn aandacht daar op gevestigd werd.

Ook heilige bronnen waar men kon genezen door het water dat men dronk of aanbracht op de te genezen plaats. De spreker heeft in België nog één plaats gevonden waar de volksdevotie nog aan de bron plaatsgrijpt namelijk te Marcourt. Op een dia krijgen we de kluis van de heilige Thebaldus te zien hoog op de heuvel maar ingewijden weten dat er ergens halverwege een smal paadje naar beneden loopt tot bij de bron. Een merkwaardige dia toont een beeld van de nog hedendaagse devotie: er zijn allemaal kruisjes gelegd die gemaakt zijn van stokjes en geknoopt gras. Bij de meeste bronnen is er heeft er een kerstening plaats gehad, men bouwde een kapel of men versaste het bronwater naar de doopvont.

De eerste missionarissen (Servatius, Amandus, Hubertus, Willibrodrus en Eligius) maakten veel indruk op de bevolking zodat er heel vlug een soort devotie rond deze personen tot stand kwam. Deze ontwikkeling maakte het makkelijker om zo de vele Germaanse goden langzaam te verdringen en te laten overnemen door christelijke personen die dan de kenmerken van de oude goden aannamen.

Eligius of Sint Elooï om hem anders te noemen heeft eigenlijk nooit uitstaans gehad met smeden of smederij. De toehoorders konden op dia's zien dat het beeldje van Sint-Elooï met zijn toebehoren eigenlijk een andere vorm was van de god TAUTATIS met zijn smidse. Sint-Rochus (wiens naam rots betekent) heeft zo de god SUCALOS met zijn hond overgenomen. Ook Maria, de moeder van Jezus, is ingezet geweest om de oude godinnen te vervangen. Terloops merkt de spreker op dat de oude afbeeldingen veel verschillen van de hedendaagse afbeeldingen, want men is véél preutser dan toen.

De oudste beeldjes van Maria zijn wel de "zittende" beeldjes.

Sint-Sebastiaan moest sterven aan een boom om heilig te worden; zo ook moest WODAN aan een es hangen om "inzicht" te krijgen. De feestdag van Sint-Sebastiaan is op 19 januari en dat is het oude Wodanfeest. Vanaf die dag mag men geen bomen meer kappen want de volksmond zegt "met Sint-Sebastiaan begint het sap in de bomen te gaan"

Zo nam men dus ook de oude gebruiken op in het christendom.

Momenteel heeft men ongeveer 25.000 heiligen van alle slag en sommigen zijn wel eigenaardig. Ja, want vroeger kon iemand die een beetje "speciaal" was en hiervan gebruik maakte een aanhang krijgen en later vereerd worden. Gelukkig maakte Rome in de 12de eeuw hieraan een einde en trok het de zalig- en heiligverklaring naar zich toe want anders zouden er nog meer twijfelachtige gevallen tussen de heiligen verschijnen. Denk nu niet bij twijfelachtige gevallen aan Sint-Nicolaas van Mira want die heeft wel degelijk bestaan maar Sint-Christoffel daarentegen is zo een twijfelachtig geval.

Momenteel is het proces om heilig te worden als volgt:

Indien iemand uitblinkt in christelijke deugden mag er een proces (of onderzoek) gestart worden en is de persoon eerbiedwaardig. De bisschop start een onderzoek en men verzamelt al zijn geschriften (enkel de eerste druk is geldig) en alles wordt voorgelegd aan Rome. Bijkomende voorwaarden: de persoon in kwestie moet reeds 10 jaar dood zijn en er moet één mirakel (dat ook door de kerk moet erkend worden) geweest zijn. Hiermee kan hij zalig verklaard worden.

Om heilig te worden dient er nog één mirakel (alweer door de kerk erkend) gebeuren waarna het proces herstart kan worden met uiteraard advocaten pro en contra en indien de kandidaat hieraan weerstaat is hij heilig.

De laatste Belgische heiligverklaring was in 1985 voor een waal nl: LUCIEN MARIE.

De laatste heiligverklaring voor Vlaanderen was JAN BERCHMANS.

De laatste zaligverklaring was Pater DAMIAAN en de volgende zou Priester POPPE zijn aldus de spreker.

Momenteel zijn er ongeveer een 1.500 processen lopende. Wat is nu het verschil tussen een zalige en een heilige?

Een zalige mag enkel vereerd worden in het bisdom en de congregatie (monastieke orde) waaruit hij afkomstig is.

Een heilige mag in gans de kerk (over héél de wereld) vereerd worden.

Hierna volgde een opsomming van enkele heiligen die voorgesteld zijn met hun attributen. Ik ga slechts enkele verhalen overnemen anders zou mijn samenvatting te lang worden.

Waarom heeft **Sint-Patrick** een klavertje vier? Wel toen hij de drie personen in één god tijdens zijn missies wou uitleggen aan slecht begrijpenden nam hij een klavertje vier en toonde aan hen de drie blaadjes van het ene plantje en zei: *“zo ook zijn er drie personen in één god”*.

Sint-Barbara met naast haar een toren met drie verdiepen en een raam op elk verdiep. Zij was opgesloten door haar vader in deze toren. De drie verdiepen met elk een venster zijn symbool voor de heilige drievuldigheid. En toch is zij de patroonheilige geworden van de mijnwerkers! Waarom, Wel de mijnwerkers zagen in de toren een afbeelding van hun mijnwerkerslamp.

Men heeft bij de **Heilige Appolonia** al haar tanden getrokken om haar te martelen en daarom staat zij met een tang afgebeeld. Daarom is zij de patroonheilige geworden van de tandartsen en aanroept men haar tegen tandpijn.

De spreker komt nog even terug op **Sint-Nicolaas** en zegt ons dat hij nog steeds op de heiligenkalender staat ondanks het feit dat sommige sensatieblaadjes zeggen dat hij de verpersoonlijking is van Wodan en zo meer. Pure larie aldus de spreker die ons onthult dat we voor deze heilige echte historische gronden hebben waaraan we wekelijks tijdens de eucharistieviering worden herinnerd namelijk bij de geloofsbelijdenis. Sint-Nicolaas was aanwezig bij het concilie van Nicea in het jaar 325 waar deze belijdenis is opgesteld.

Hij is de patroonheilige van de kinderen en dat is wel gebaseerd op de legende dat hij drie kinderen, die vermoord waren en in een pekeltou gestoken waren, terug tot leven bracht. Maar waarom geeft hij dan geschenken en is zijn attribuut drie gouden ballen of beurzen?

Wel dat is de legende over een man van arme adel met drie dochters en vroeger was het de gewoonte dat het meisje een bruidschat meebracht. Toen de oudste dochter kon trouwen bezat de man niet de middelen en besloot de dochter zich dan maar te prostitueren. Op de avond voor de feiten vonden ze echter een beurs vol goud zodat de dochter kon trouwen. Voor de tweede dochter was het ongeveer hetzelfde scenario en bij de derde dochter zat de argwanende vader voor de venster te wachten, en zo kwam aan het licht dat het Nicolaas was die de beurzen door het venster wierp.

Waarom roept men **Sint-Antonius van Padoua** aan voor verloren voorwerpen? Wel volgens het verhaal moest hij beschikken over een boek om zijn boekhouding te doen en na lang aandringen bij zijn oversten kreeg hij er een. Ik schrijf één, want een kamer met 80 boeken was in die tijd al een hele bibliotheek en trouwens werden die boeken aan de ketting gelegd (in Firenze kan men nog zo een bibliotheek bezoeken). En natuurlijk was er een dief die het boek stal want bij Antonius lag dat niet aan de ketting. Antonius begon te bidden en bleef bidden tot op het ogenblik dat de dief berouw kreeg en het boek terugbracht.

Volgens Mattheus stamde **Jozef van Nazareth** uit het geslacht van David en was hij in zijn geboortedorp actief als timmerman. Hij verloofde zich met Maria en werd door de engel op de hoogte gebracht van het wonder dat zich bij Maria voltrok. Voor een volkstelling in opdracht van keizer Augustus (+14) moest hij zich met zijn hoogzwangere Maria naar Betlehem begeven, de stad van zijn vaders. Vanaf het openbaar optreden van zijn zoon verdwijnt hij van het toneel of sterft hij. Jozef wordt voorgesteld met een lelie. Eveneens een zaag of een winkelhaak zijn de attributen waarmee hij afgebeeld wordt. Hij is de patroon van België en het gezin.

Onder de vereringen van **Onze-Lieve-Vrouw** blijft Scherpenheuvel de belangrijkste bedevaartplaats van België. Halle, Oostakker en Banneux zijn concurrenten.

Te Mechelen is het de aloude overlevering die teruggaat tot 988 met het beeld van O.L.Vrouw van Hanswijk dat met een schip langs de Dijle ter hoogte van de wijk Hanswijk de Brecht bleef liggen. Op dezelfde manier kwam ook de verering van O.L.Vrouw van 't Hammeke te Zemst in gebruik, maar daar bleef het schip steken in een ham op de Zenne.

De kapellen.

De kapellen zijn ontstaan voor of door verschillende redenen: een bepaalde plaats, een bron, een belangrijke boom, wegkruispunt, waar een ongeval plaats vond, bedanking, genezing, vrijwaring van epidemie, bescherming bij oorlog enz, enz.

Niet zelden bestendigen kapellen de zelfstandigheid van een plaatselijke gemeenschap, voor een afgelegen gehucht. Nadien groeide die kapel vaak uit tot een zelfstandige parochiekerk. Het verschil tussen kerken en kapellen wordt kerkrechtelijk bepaald. Een kerk is een publieke plaats die altijd dient open te zijn voor de gemeenschap, een kapel daarentegen kan opgericht zijn door een broederschap, een vereniging, een communiteit, privaat initiatief. In tegenstelling tot een kerk dient een kapel niet op gewijde grond gebouwd te worden.

Over kapelletjes kan de spreker het volgende zeggen: we zien wel maar we kijken niet meer, want kijken is meer dan zien, doch dat vraagt tijd, de tijd die we niet meer hebben...

Eerst is er de vorm van het kapelletje: een kastje (hangend, op een staak, ingebouwd). Het veldkapelletje (waar men kan binnen gaan). De gehuchtkapel (voor 30 à 40 personen), het kan een verheven kapel zijn of een van kerk tot kapel vervallen.

De stijl kan zijn: Romaans, Gotisch, Barok, Modern enz...

De kapel zelf:

- De afloop van het dakwater is zodanig voorzien dat het steeds op de gewijde grond terecht komt.
- De spion is een kleine opening of venstertje, gewoonlijk langs de westen kant om een blik te kunnen werpen want de kapel is niet altijd toegankelijk.
- Voor de deur is een rooster aangebracht om het ongedierte buiten te houden.
- Er is meestal een klompenschrapper aan de ingang deur.
- De balken van het plafond: in de huizen nummerde men de balken, in de kapellen gebruikte men gebedzinnen voor de juiste volgorde van aanbrengen van de balken.
- Streepjes of krabbetjes in de stenen van de kapel. Dit zijn tekens om een noeven aan te tekenen, elke familie had zijn welbepaalde steen.
- De omgeving van de kapel: hoe ziet het eruit rondom de kapel; zijn er kasseien, bomen (welke bomen?), een bron. Welke materialen werden gebruikt voor de opbouw van de kapel.

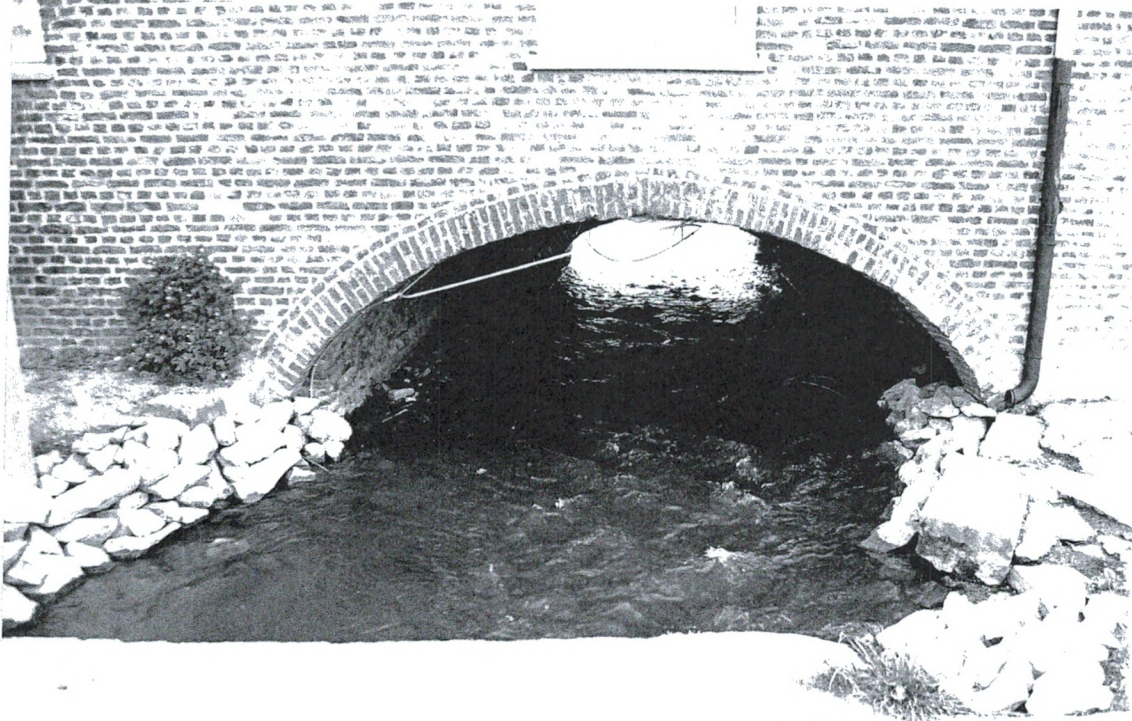
Volgens Hans Geybels zijn er +- 120 punten die onze aandacht vragen om van naderbij een kapel te bekijken.

Hoe is het fenomeen van de kapelletjes ontstaan. Volgens de spreker kan men overal in Europa kruisen langs de wegen vinden maar kapellen zijn een louter Vlaamse aangelegenheid. De kruisen vervangen vroegere wegheiligdommen die tot doel hadden de reiziger te beschermen

Wanneer ik nu een kapel zal zien zal ik zeker ze met andere ogen en van heel kortbij bekijken.

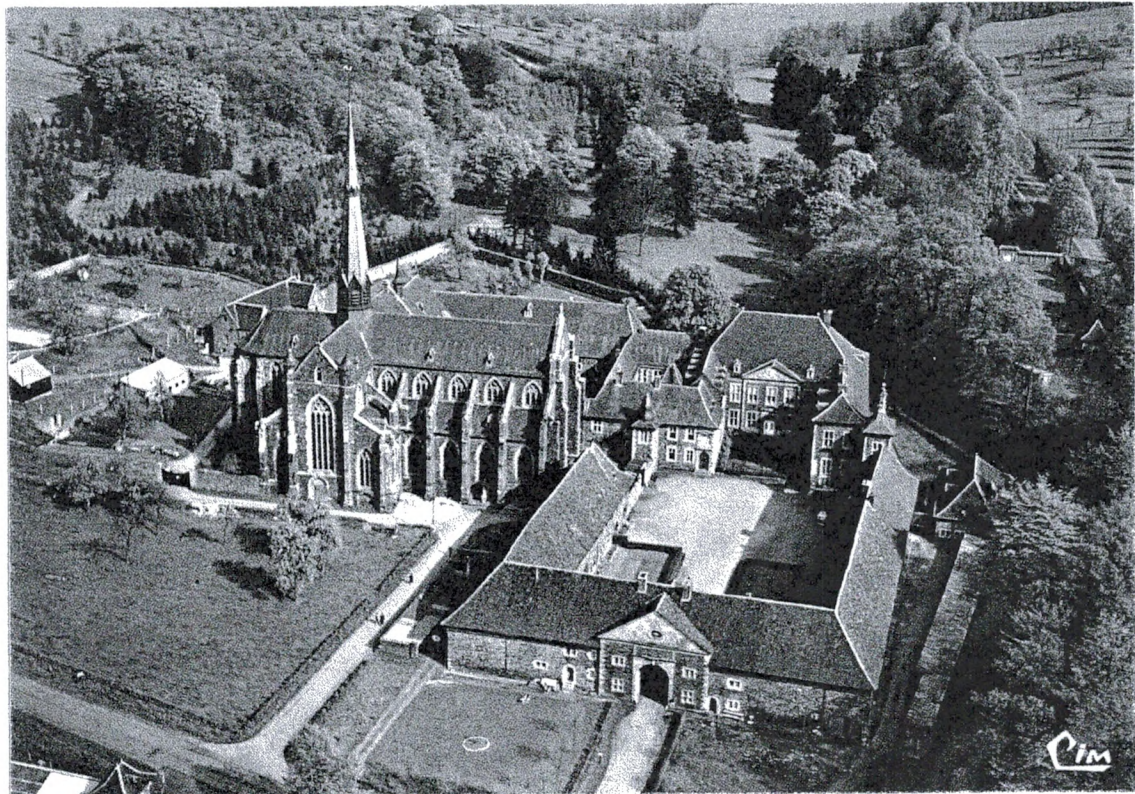
Zondag 7 mei 1999. De Voerstreek, een echte belevenis.

De voerstreek heeft een prachtig golvend landschap, een overvloed aan natuurschoon, rustige dorpjes en een verzameling kastelen en grote hoeven. Als enig stukje Vlaanderen ligt het ten oosten van de Maas precies in de driehoek gevormd door de historische steden Maastricht, Aken en Luik. De voer dankt haar naam aan het riviertje met dezelfde naam.

Het driehoekige plein van Kinkenbergh, omringd door 18de-eeuwse hoeven, met typische Onze-Lieve-Vrouwkapel, van 1715, en een stuk van de voer, zijn sinds 1960 als waardevol landschap beschermd.

Het grote gehucht Veurs is opvallend rijk aan veel vakwerk- en silexbouw.

Op het grondgebied van de Waalse gemeente Charneux, in het schilderachtige Berwinnedal, de cisterciënzer abdij Godsdal (Val-Dieu).

De Amerikaanse begraafplaats te Hendrik-kapellen.

Deze begraafplaats, die 23 ha beslaat, ligt op de top van een heuvelrug. Het gebied werd op 12 september 1944 bevrijd door troepen van het eerste Amerikaanse Infanterie Divisie. Op deze grond rusten thans 7.989 doden, grotendeels militairen die hun leven gaven, in een poging het Duitse tegenoffensief in de Ardennen te stuiten.

“Battle of the Bulge”

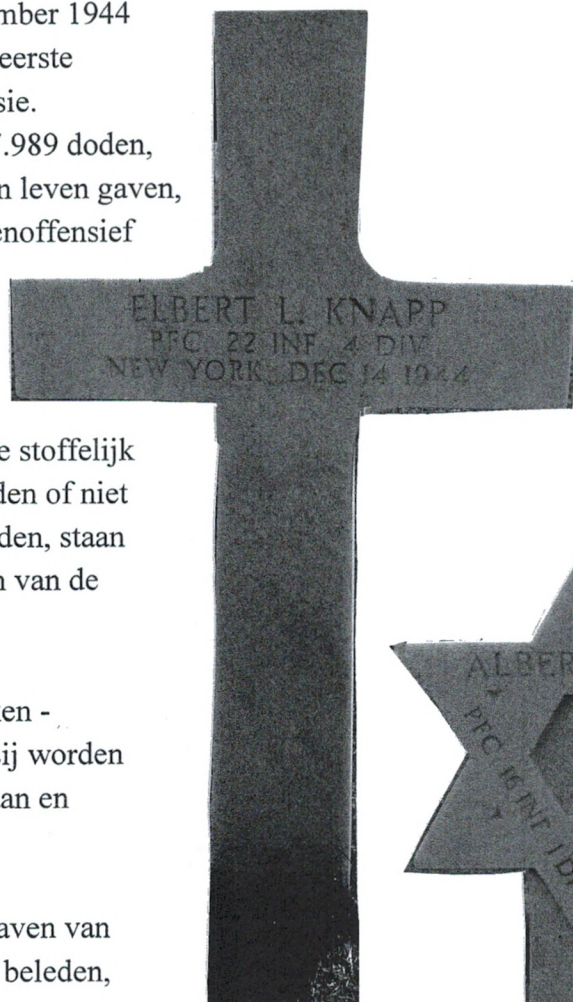
De 450 vermisten waarvan de stoffelijk overschotten niet zijn gevonden of niet geïdentificeerd konden worden, staan gebeiteld in de 48 frontzijden van de pilaren.

De begraafplaats is in 8 vakken - “A tot en met H” verdeeld. Zij worden gescheiden door een brede laan en grasperken.

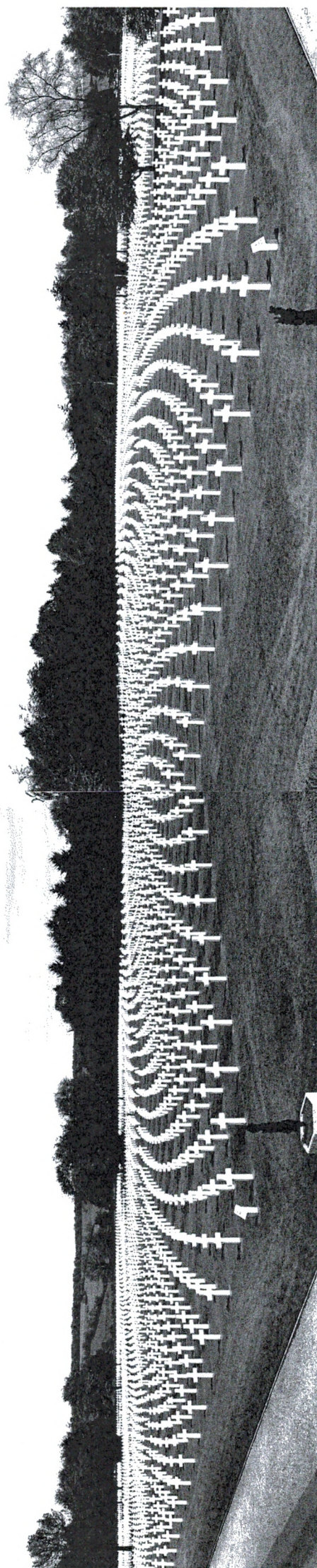
Davidsterren markeren de graven van degene die het joodse geloof beleden, alle anderen zijn voorzien van een latijns kruis

Bij de ingang van de kapel is dit opschrift aangebracht:

**IN DANKBARE HERINNERING AAN DE
KRIJGSVERRICHTINGEN VAN HAAR
ZONEN EN IN DIEP RESPECT VOOR
HUN OPOFFERINGEN WERD DIT
MONUMENT OPGERICHT DOOR DE
VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA.**

HENDRIK-KAPELLEN

Gelezen in oude archieven.

Guido Henderickx
Weerde

Op de kermis te Zaventem.

Op 20 augustus 1645 waren vier jonge Brusselaars, n.l. *"Lanceloot van der Hulpen woonende omtrent de kercke van Sinte Geuricx in de Brouwerije genaempt de Steere ... , Reynier woonende in de Nieuwstraat daer uythanght d'effigie van de "Kempen" ... , Jan de Bast coopman van peerden ... , mitsgaeders sekeren barbier woonende bij het Steentken in het Waermoesbroeck..."* te paard getogen naar Zaventem *"wesende kermisdach"* aldaar.

De rit in de volle frisse lucht had hun eetlust aangescherpt en hun eerste werk toen ze ter bestemming aankwamen bestond erin *"hunnen maeltijdt te houden bij Jacques van Campenhout, brouwer in de baronnie van Saventhem"*.

Nadat ze hun gelag betaald hadden stegen ze te paard, maar alvorens te vertrekken lieten ze nog *"tappen eenige pinten weyn"*, waarvan van der Hulpen *"door mallicheyt eenen roomer tegen den muer"* smeed. Voor dit nieuwe verteer vroeg de herbergier 23 stuivers.

Van der Hulpen vond dat te veel. De waardin, Marie Herincx, 21 jaar oud, bevestigde dat de rekening juist was, maar de andere hield staan *"dat hij door syn Bachus daeraen loge ende dat hetselve naer gelach soo vele meten was bedraegende dat de huysvrouwe daervan gelycke aen loge en de dat sy maer eene hoere ende caroigne en was"*.

Voorwaar, als de drank is in de man...

Tenslotte betaalde hij toch. Daarop deed Jan de Bast *"voor de selve campagne een andere pinte weyn tappen"*. Waarschijnlijk begonnen de gemoederen voorgoed verhit te geraken en *"toen is gebeurt dat van der Hulpen, keerende en de caracolerende met syn peerd, daer mee om verre gereden heeft Peeter Janssens, ketelmaecker tot Brussel, den welcken hem daer door geaffronteert vindende... hem vroeg waerom hij sulcx was doende"*.

Inmiddels was daar natuurlijk volk komen kijken en gapen. Zo onder meer Jan van den Branden en zijn zwager Augustijn van Ophem, tingieter te Brussel (héél Brussel was te Zaventem!).

Van Ophem riep van der Hulpen toe : *"Gy ryt ons hier om verre... waeromme maeckt gy U alsoo den meester ende bestier?"* Als antwoord trok van der Hulpen zijn pistool, schoot en trof één der omstaanders, n.l. Jan de Coster *"leerende het cuypersambacht in de stadt van Vilvoierden... die noschtans egeen die minste querelle oft woorden tegen van der Hulpen ende syne compagnie was hebbende..."* De Coster was echter dodelijk getroffen. Dit ziende wou van der Hulpen op de vlucht gaan, maar *"met steenen vervolght"* werd hij door *"verscheyde ommestaenders aen het huis van de drossaard Sr. Franchoy van Ophem van syn peert getrocken"*. Daarbij kreeg hij *"eenige slaegen waerdoor hij heeft gehouden een quetsuere"*. Inmiddels was het slachtoffer *"naer dyen hy sonder biechte oft communie het heylig Olijns had ontvangen, daetelyck sonder eenigh verstant gestorven..."*

De schepenen Dionys Rombouts en Gillis van Ophem stelden vast dat de "*scheute op de borste tusschen beyde syne memmekens was ingegaen en achter nieuws op de slincke syde was uytgecomen*".

Een hele hoop getuigen werden verhoord :

Dionijs van Ophem, officier van de Baronnije, 31 jaar oud;

Hendrick Trappeniers, jongeman, 24 jaar;

Henric Coosemans wonend te huuse van Peeter Corts, 24 jaar;

Jan van Ophem uit Nossegem, 52 jaar.

Ze hadden allemaal gezien dat van der Hulpen het pistool uit de holster of custode had getrokken.

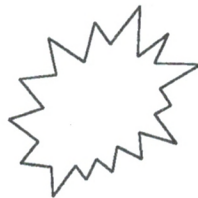
Jan van der Elst, jongeman, 28 jaar zoon van Lambrecht, had niet veel gezien of gehoord "*mitsdien hij besich was met cuydts spel meten bal*".

Verder waren daar nog August van Ophem, zoon van Cornelis uit Brussel, 23 jaar, die het paard van van der Hulpen "*capricolen ende briscolen*" had zien maken;

en François Pauwels, pachter te Zaventem, 31 jaar oud.

Aan dit kleine drama zouden we nog allerlei beschouwingen kunnen vastknopen o.m. over het kermisbezoek van de Brusselaars op de buiten, het drinken van wijn, het volksspel in die tijd en over de familie die er zo talrijk is vertegenwoordigd maar de lezer moet zelf eens zulke archieven beginnen uitpluizen.

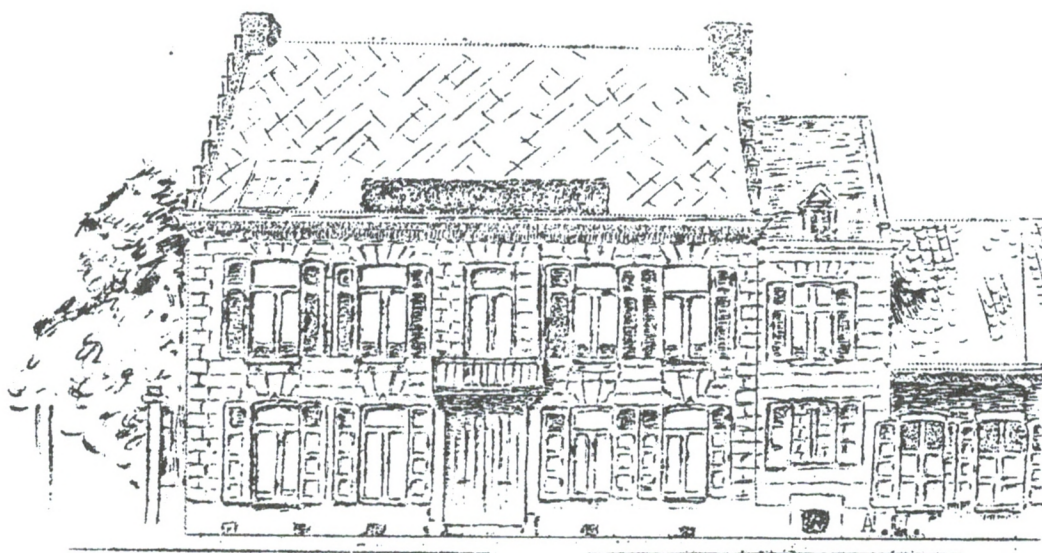
Momenteel volg ik een cursus oud schrift en ze is zeer behulpzaam als ik in oude archieven zit te lezen. Ik weet dat ik er een aangename tijd mee door breng om zulke teksten te lezen en dan eventueel in artikelvorm te gieten, want niet alle teksten zijn geschikt voor een artikel, en ik hoop dat de lezer van dit stukje ook een beetje plezier beleeft.

Van herberg "den hert" tot "Sint-Elisabethgasthuis"

Frans Coosemans
Duffel, maart 1999

Dit gebouw was in 1637 een der weinige huizen met "De Lelie" dat tot de oudste van Duffel behoorden.

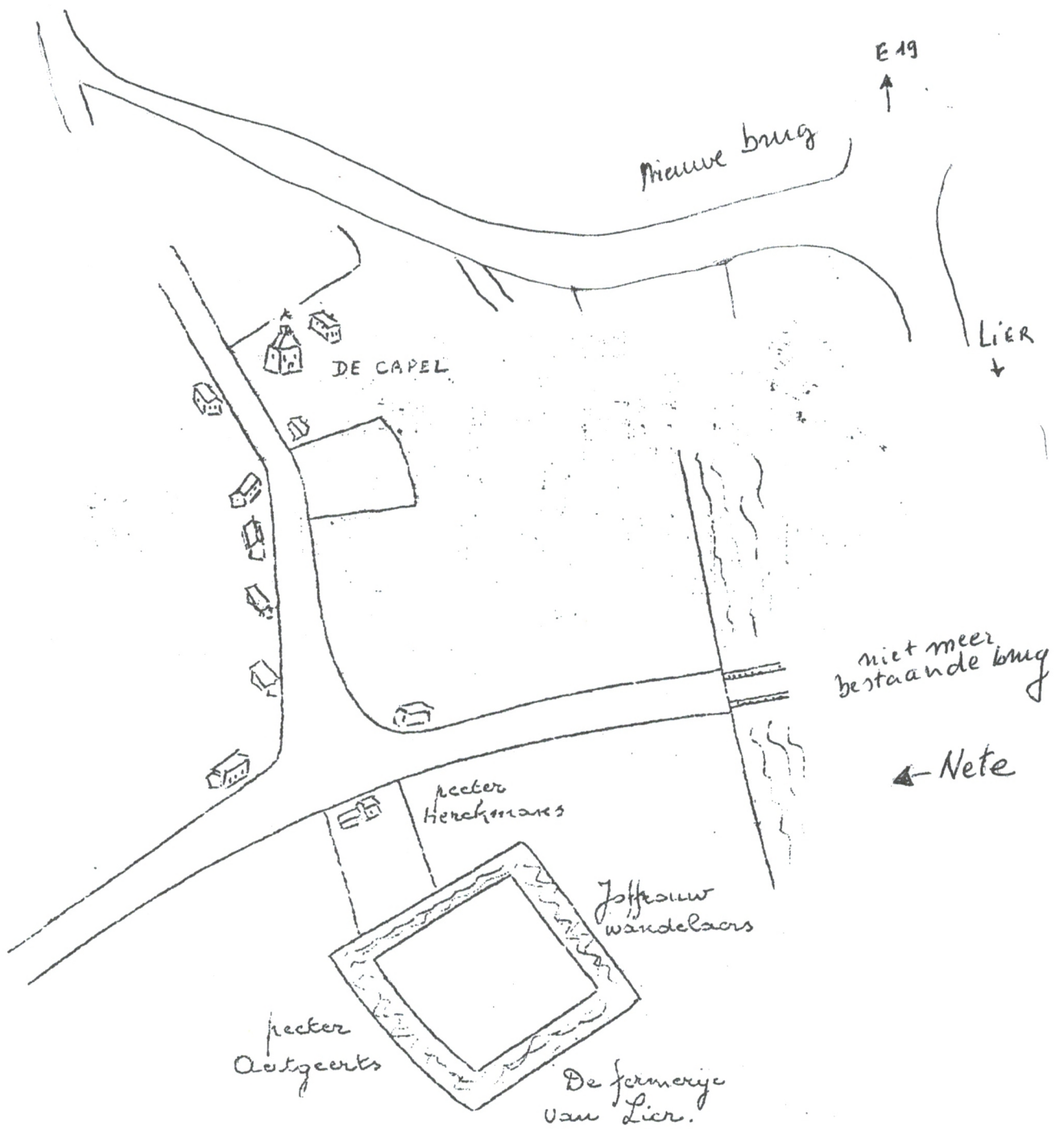

Het goed heette : De Craene, Casteel, Oudt Casteel. Het was eigendom van de familie Schenckels alias Van Hencxthoven, een voornaam Duffels geslacht uit de 14de-16de eeuw. Ze bezaten de uithoek langs Sint-Katelijne-Waver, Beermortelwaarts geheten Schenckelsgat. Hun bijnaam was Almaigne.

Vermoedelijk stond vroeger, op die plaats, het kasteel der heren van de Voogdij.

Joanna Van Wezemaal, vrouwelijke voogd, echtgenote van Hendrik Van Stalle, overleed er in 1410. In het wapenschild van de Van Wezemaals stonden "Leliën". De benaming van het huis "De Lelie" zal waarschijnlijk van daar komen?

Philips Schenckel bezat in 1404 *"een deel van stede of huis geheten De Crane en het Casteel daarachter gelegen"*. In 1451 schonk Wouter Schenckel de eigendom aan hertog Karel de Stoute. In de akte staat het volgende: *"hij draagt op in handen van zijn genadige heer, alle toebehoorten, met een stuk land geheten Casteele, samen zeven dagwand, item De Rydenken beemd, nevens de voorzeide goederen, item twee stukken land samen zeven dagwand"*.

Kaart van 1660.
Alb. Wuyts

De Schenckels behielden echter hun gift als leengoed.

In de voorgedij bezaten ze de volgende goederen:

- in 1472, bezaten de kinderen Schenckels een huis en hof met velden daarachter, een half bunder.
- Philips Schenckels had land in 1472 langs de beemd en vooaan De Quackelbergh.
- Peeter Van Hencxthoven, in hetzelfde jaar, een stede met huis en hof aan Den Quackelburgh en vooraan De Plaetse. Een casteel en omgeving.
- In 1572, 90 jaar later, is Jan Van Hencxthoven gezeid Almainguen, de eigenaar. Zijn goed plaat langs de westenkant aan Hendrik Van Steene zijne kinderen.
- Philips Schenckel, Wouters zoon is in 1562 eigenaar van "De Craene" dat paalt aan het goed van kinderen Van Steene.
- In 1650 kocht de prelaat van Tongerlo het eigendom tegen Jan Rombouts van Ertborn voor 4370 gulden. Het heet dan : "Den Hert, met land daarnevens, romdom in zijn grachten, genoemd het Casteel of Boomgaert, palende aan de merkt of steenweg van de ene; de kinderen van meester Guilliam Wouters en de kinderen Wandelaers ten tweede; en de Rijdende beemd, en de het huis De Lelie, ten vierde zijde.
- Tussen Den Hert en H. Geesthuis lag een eigendom van de kinderen Wouters: "*de H. Geest ter ene; de heer prelaat van Tongerlo, wezende 't huis, stal en land van "Den Herdt" ten tweede en derde zijde; de straat ten vierde zijde*".
- "Den Herdt werd oorspronkelijk aangekocht om als pastorie van de Kapelheren te dienen. In 1664 was het een herberg. Na 1669 werd het een vergaderplaats van de Wet. Op 11 en 12 januari logeerde er de hertogin van Beieren. In 1783 werd het verkocht als brouwerij. Later werd het als abdijgoed verkocht door de Franse republiek.

Waarom is dit huis zo belangrijk?

Omdat rond 1771 een familie uit Eppegem naar Duffel kwam wonen, met name Hendrik Magnus en Joanna Van den Eynde. Ze huwden te Eppegem op 23 april 1770. Hun zoon Egidius werd geboren te Eppegem op 26 april 1771.

Hendrik was herbergier. Hij baatte "*Den Hert*" uit tot aan zijn dood in 1817.

In het begin waren zij huurders van de prelaat. Hendrik was een der rijkste ingezetenen van Duffel, hij kocht meer dan waarschijnlijk het goed van de Franse Republiek.

Zijn echtgenote was 91 jaar toen ze overleed, op 30 december 1835.

Hun dochter Joanna Catherina Magnus gehuwd met Jean François Van Noten, houtkoopman werd de volgende eigenaar.

In 1860 kwam het goed in bezit van Joanna Antonia Magnus, gehuwd met Frans Emmanuel Fricot, hij was secretaris van Duffel en later ook vrederechter.

In 1873 was het Ludovica Fricot, gehuwd met Josephus Bellarminus Van Montfort, veearts die erfgename wordt van het huis.

De laatste eigenares was Mina Van Montfort, gehuwd met Ghislain Van de Poel.

In 1909 werd het goed eigendom van de O.C.M.W.*

• Bronnen: Evarist Dom, oud-archivaris van Duffel.

27 november 1899, 100 jaar geleden overleed Guido Gezelle.

Colette Vanderbeken
Juni 1999

Ingooigem, een parochie gelegen op de rug van de Leie en de Schelde, tussen Kortrijk en Oudenaarde, in de provincie West-Vlaanderen. In oude handvesten ook Ingodeghem genoemd.

Sanderus schrijft, dat Ingooigem eigendom was van de familie de la Motte. Willem de la Motte, heer van Ingooigem en Wulpkerke, was grootbaljuw van Oudenaarde in 1474.

Door opzoekingswerk naar mijn over-grootmoeder Rosalie Van Wijsberghe geboren te Ingooigem in 1846 kreeg ik belangstelling naar de geschiedenis van Ingooigem en dan vooral naar de pastoor Hugo Verriest. Herhaaldelijk kwam ik zijn aantekeningen tegen in de parochieboeken, zijn verhalen kun je niet negeren.

Hij werd pastoor te Ingooigem in 1895. Voor hem een degradatie in de hiërarchie. Het dorp was veel kleiner dan het centrale gelegen dorp Wakken waar hij vandaan kwam. Hij nam zijn intrek in het grote witte huis achter de beukenhaag. Verriest hield van schoonheid maar zijn grootste bekommernis was en bleef de Vlaamse zaak.

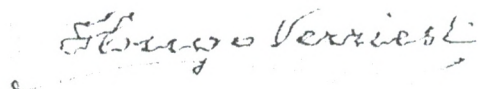
Talrijke taalwetten waren reeds gestemd, maar waren louter symbolisch, een bestaansrecht van het Nederlands naast het Frans (tweetalige munten en postzegels). In het middelbaar onderwijs werden slechts twee vakken in het Nederlands gegeven.

Hugo Verriest was een uitzonderlijk predikant, uit naburige dorpen kwam men luisteren naar zijn sermoenen. Zat Sooitje tikte hij op de vingers omdat hij teveel dronk. *"Mensen, ge moet drinken, drinken."* en hij keek Sooitje recht in 't gelaat, en rood als een kalkoen wist Sooitje niet hoe zich te houden, *"drinken....., iedere dag een dreupelke, een dreupelke welgezindheid !"*

De smid kreeg er ook van langs, hij had zich eens laten ontvallen dat hij hoger dan de pastoor zou zitten in de hemel, want hij had veel meer kinderen. Pastoor Verriest vanop zijn preekstoel keek naar omhoog en hij murmelde, *"ik zoek een haak om de nieuwe heilige smid aan op te hangen"*.

Zijn zangerig Westvlaams accent, zijn gebarenspeel en zijn gelaatsuitdrukkingen maakten hem succesvol als fijnproevend letterkundige en ongeëvenaard causeur.

Van Hugo Verriest naar Guido Gezelle is maar een kleine stap, alhoewel de liefde niet onverdeeld wederzijds gebleven was. De relaties waren er verkoeld. Verriest had de poëzie van Gezelle gebruikt om zijn voordrachten over kunst te illustreren. Gezelle was daar altijd een tikkeltje naijverig over geweest. Vooral het succes dat Verriest ermee behaalde maakte hem eerder een beetje wrevelig dan blij.

zegt over Guido Gezelle:

"HIJ IS HET, DIE VLAANDEREN GEWEKT HEEFT."

Guido Gezelle werd geboren te Brugge op 14 mei 1830. Zijn vader was hovenier en wekte in hem de liefde tot de natuur. In 1854 werd hij priester gewijd en leraar van de poësis aan het klein-seminarie te Roeselare.

Wanneer op 3 mei 1858 een van zijn studenten overleed dichte hij een van zijn mooiste gedichten "*Kerkhofblommen*". Datzelfde jaar verscheen zijn eerste dichtbundel "*Vlaamsche dichtoefeningen*" met o.a. "*O 't ruischen van het ranke riet*". Zijn sterke liefde voor de natuur geven hem een onuitputbare bron, waaruit hij altijd schept: de rusteloze wind, de waterdruppel, het licht dat speelt, een trosje krieken, wilgen in een pracht van grijs en groen, zingende vogels, ruisend riet, een schrijverke op het water.

Guido Gezelle is een van de grootste Vlaamse dichters van de 19de eeuw. Godsdienst, natuur, vaderland, vlaamse volkstaal en volksleven zijn meestal de stof voor zijn dichtkunst.

Het gedicht over de Meezen, (10.1.1897) waarin hij de vlugheid en koddigheid van de vogeltjes zo mooi weet te tekenen:

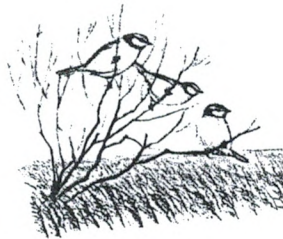
Twintig meezenvoetjes
Hippelen in 't groen,
Zurkelende zoetjes,
Zoo de meezen doen.

Hoort ze vijfbazen,
Altijd even stout;
Reppen, roeren, razen,
Weg en weêre, in 't hout!

Sprongen rechte en kromme,
Doen ze elkander na,
Oppe, neere, en omme,
Ga en wederga.

"Mij" zoo roept er eene,
"Mij, die mugge!" - "dij?"
Wederroept Marleene,
"Mij, Martijne, mij!"

Elk, op elk z'n taksken,
Laat zijn tonge gaan;
Elk het meezenpakske, en
't Meezenmutsken aan.

Twee, die wetten weten,
Deelen 't heltegoed:
Eten en vergeten
Mensche en meezen moet!

Voor die 't frakske maken,
Één' duim, of drie quart
Kost het, van blauw laken,
Met 'en lapken zwart.

Uit de kleene lapkes
Zwarter als laget
Snijen de meezen kapkes
Volgens hunne wet.

'k Zie ze geren spelen
'k hoor ze geren, 's noens
bobbeler kelen,
babbelen bargoensch

't Zit entwaar 'en spinne
't Ronkt entwaar 'en bie
Snappen dien ze inne
Zonder "een-twee-drie".

100 JAAR GEZELLE

Guido Gezelle werd op 1 mei 1830 in Brugge geboren en overleed er op 27 november 1899. Het honderdste jaar na het overlijden van de priester, een van Vlaanderens grootste dichters, zal niet onopgemerkt voorbijgaan. Tal van nieuwe (en vernieuwde) publicaties rollen van de pers. En de 'Gezellesteden' Brugge, Kortrijk en Roeselare zetten met een reeks ambitieuze culturele evenementen een heus Gezelle-jaar op de rails.

Guido Gezelle was een veelzijdig man: opvoeder en pastor, taal- en volkskundige, vertaler, journalist en redacteur. Maar vooral als dichter schreef hij geschiedenis. Over alle ideologische grenzen heen geniet hij erkenning als eminent voorloper van de moderne poëzie. Ter gelegenheid van het Gezelle-jaar verschijnt een dundruk-uitgave van zijn *Volledig dichtwerk* van de hand van tekst-éditeur Jozef Boets. Een monumentaal werk dat de verzamelde poëzie van Gezelle (meer dan 2.000 verzen!) voor een breed publiek toegankelijk maakt.

Er is nog een *remake*: Michel van der Plas herwerkte zijn meeslepende Gezelle-biografie *Mijnheer Gezelle*. Jozef Deleu van zijn kant koos de 30 mooiste gedichten van Gezelle en bundelde ze in een paperback met als annex een eerste versie van het programma van het Gezelle-jaar: *Waar zit die heldere zanger?* Het handige boekje werd op niet minder dan 170.000 exemplaren gedrukt. Het kunsttijdschrift *Vlaanderen* publiceerde een special over Guido Gezelle. Een en ander staat nog op stapel. Zo plant Piet Thomas een uitgave met de mooiste religieuze gedichten van de priester-dichter. En naar aanleiding van de belangrijkste tentoonstellingen in het Gezelle-jaar ziet nog menige publicatie het licht.

Dat brengt ons bij het culturele luik dat schier onoverzichtelijk is. We bieden de lezer een eerste oriëntatie, beginnend in Brugge. Vanaf 1 mei kan men daar het tot Guido Gezellemuseum heringerichte geboortehuis bezoeken. Van 28 augustus tot 28 november heeft in het Provinciaal Hof een unieke tentoonstelling plaats waarin leven en werk van de dichter in hun tijdskader worden voorgesteld. In de Biekorfbibliotheek

(waar ook het Guido Gezelle-archief huist) vindt van 3 mei tot 10 juli een expositie plaats gebaseerd op de bibliotheek van Gezelle. En onder de vele tentoonstellingen zeker niet te missen: in het Engels klooster gaat van 6 tot 27 november speciale aandacht naar de priester Guido Gezelle.

In de loop van maart hebben vier lezingen over Gezelle plaats in het ontmoetingscentrum van de KBC-bank in Brugge (info bij het Postuniversitair Centrum West-Vlaanderen, ☎ 056/24.61.84). In het kader van het beeldende kunstproject *Taal als beeld in de historische binnenstad* waar 27 kunstenaars taal als beeldend element tentoonstellen, is van 18 januari tot 30 april het Gezellestandbeeld op het gelijknamige plein in Brugge ingekokerd. Rondom worden wanden opgetrokken waarop, over de ribbe van twee zijden heen, het gedicht 'ter inleidinge' te lezen staat. Onze fotograaf kon, voor de volledige inkokering nog net het sfeervolle beeld hiernaast vastleggen.

Natuurlijk laat ook de Kerk zich bij dit alles niet onbetuigd. Vooral in de buurt van de sterfdatum van de priester-dichter. Te gelegeren tijd meer hierover.

Tussen de Roeselaarse initiatieven vallen vooral de compositie- en fotografiewedstrijd op en de kortfilm van de jonge cineast Lieven Debrauwer *Dichten... wat is dichten dan?* De première heeft plaats op 3 maart om 20 uur in C.C. De Spil, Spilleboudreef 1 in Roeselare (toegang gratis). Van 13 maart tot 16 mei loopt in het Roeselaarse Klein Seminarie de tentoonstelling *Langs de Mandelbeke* die de Roeselaarse periode van Gezelle belicht. Leerkrachten van het Klein Seminarie ontwikkelden in samenwerking met eminente Gezelle-kenners allerlei lesmateriaal waarin Gezelle centraal staat. Zo is er een documentatiemap met lessuggesties, een lesbrieff, een Guido Gezellespel (variant op het ganzenbord) en een lesmap bij de bovengenoemde Gezellemuseum. Info op het Roeselaarse Klein Seminarie (telefoon 051/22.15.24).

In Kortrijk loopt de overzichtstentoonstelling *Gezelle te Kortrijk (1872-1899)* in de kijker. Vooral de journalistieke activiteit van Gezelle krijgt er ampele aandacht. De expositie loopt van 9 september tot en met 28 november in de kapel van de Kortrijkse Groeningeabdij. Een hele reeks andere Kortrijkse initiatieven dient nog concreter ingevuld. Bericht volgt, ook in dit blad.

PETER VANDE VYVERE

Keur en Leven maart '99

Basisschool krijgt nagenoeg dezelfde naam als jeugdkoor

Elewijt

Juliaan Deleebeeck

De gemeentelijke basisschool van Elewijt zal in de toekomst afdeling De Regenboog heten. Dat wordt tijdens de gemeenteraad van donderdag beslist. Het kinder- en jeugdkoor van Elewijt draagt een bijna identieke naam, het Regenboogkoor. Een geval van 'namejacking'?

Het Regenboogkoor is een parochiaal kinder- en jeugdkoor dat al achttien jaar actief is. "Wij vinden de naamkeuze niet helemaal geslaagd", zegt koorleidster Malou Van der Meersche. "Wij hebben ons altijd als een parochiaal koor opgesteld. Als de school bijna dezelfde naam als het koor gebruikt, kan verwarring ontstaan. Men kan het kinderkoor als een aanhangsel van de school zien, terwijl we daar helemaal geen binding mee hebben. De school is al sinds mensenheugnis als Het Molenveld gekend."

"Wie in de toekomst over De Regenboog spreekt moet dus wel verduidelijken of het koor of de school wordt bedoeld. Wij hebben natuurlijk geen patent op die naam. Misschien kan de school nu ook wat promotie voor het koor verzorgen", aldus de koorleidster.

De naamgeving voor de gemeentelijke basisscholen is een initiatief van het gemeentebestuur. Aan de oudercomités werden voorstellen gevraagd met een historische achtergrond. Voor Epegem wordt het De Waterleest en voor Zemst-Laar De Pimpernel. Elewijt worstelde met diverse voorstellen en liet de ouders per briefje hun voorkeur geven.

"Omdat de school al op het Molenveld gelegen is, vonden heel wat ouders dat die verwijzing niet meer in de naam kon", zegt de voorzitter van het oudercomité, Carine Van Calster. "Een regenboog daarentegen staat synoniem voor een waaier van kleuren en mogelijkheden, zoals we dat van een goede school wensen. Die naam heeft het dan ook met een ruime meerderheid gehaald."

Wielewaal telt Steenuilen

Zemst

Juliaan Deleebeeck

De vogelwerkgroep van de Wielewaal gaat Steenuilen tellen. Het onderzoek naar de aanwezigheid van die uilen startte vorig jaar en wordt nu voortgezet. Het is de bedoeling om een beter beeld te krijgen van de behoeften van de nachtvogel om hem daarna beter te kunnen beschermen. Het project loopt in samenwerking met de Leuvense Universiteit, de Vlaamse Landmaatschappij en de Universiteit van Antwerpen. Voor het tellen trekken de

medewerkers in het schemerdonker de velden in. De organisatie waarschuwt voor noodeloos alarm door ongeruste buurtbewoners. "In februari en maart worden de koppeltjes gevormd en is de roep van de steenuil goed waarneembaar", zegt Jeanne Peeters van de Wielewaal. "Hij is vooral in het schemerdonker en 's nachts actief. Daarom zullen we op donderdag 18 en 25 maart voor de tweede keer de omgeving van de Dorent en de Wormelaar inventariseren."

Knotbomen en oude hoogstamboomgaarden behoren tot de biotoop van de Steenuil. Andere waarnemingsplaatsen zijn

gelegen in weiden of tussen de akkers. "Meer dan waarschijnlijk is het verdwijnen van kleinschalige landschapselementen de oorzaak dat het aantal uilen in Vlaanderen afneemt."

"Wanneer de observatiepunten in de omgeving van woningen liggen, zullen we de bewoners vooraf op de hoogte brengen van het onderzoek. Wie dan mensen in het donker ziet, moet niet onmiddellijk alarm slaan. Bij zware regen worden de teldata verschoven."

Wie mee wil gaan, kan contact opnemen met Jeanne Peeters (015/61.20.86), Mark Vermeulen (015/61.31.16) of Els Weyns (015/61.72.27).

Streekkrant 1/4/99

De Semse

VOORDRACHT - Jos Lauwers spreekt op zondag 3 april om 14.30 uur in de Schranshoeve (Stijn Streuvelsstraat, Epegem) over zijn jongste boek 'Van lakenweverij tot kantwerk en wandtapijten binnen de driehoek Brussel-Leuven-Mechelen'. Aan de 44ste geschiedkundige studie van de Perkse historicus en zijn echtgenote-fotografe Anna Denies besteden we binnenkort aandacht. Kantclub De Margrietjes uit Zemst stelt in de Schranshoeve tentoon.

g.v.A 15/3/99

Met de steun van het ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap, afdeling Monumenten
en Landschappen; de provincie Antwerpen en
de stad Antwerpen

Vlaamse Contactcommissie Monumentenzorg vzw

Zesde Ontmoeting

Wilrijk, zaterdag 20 maart 1999

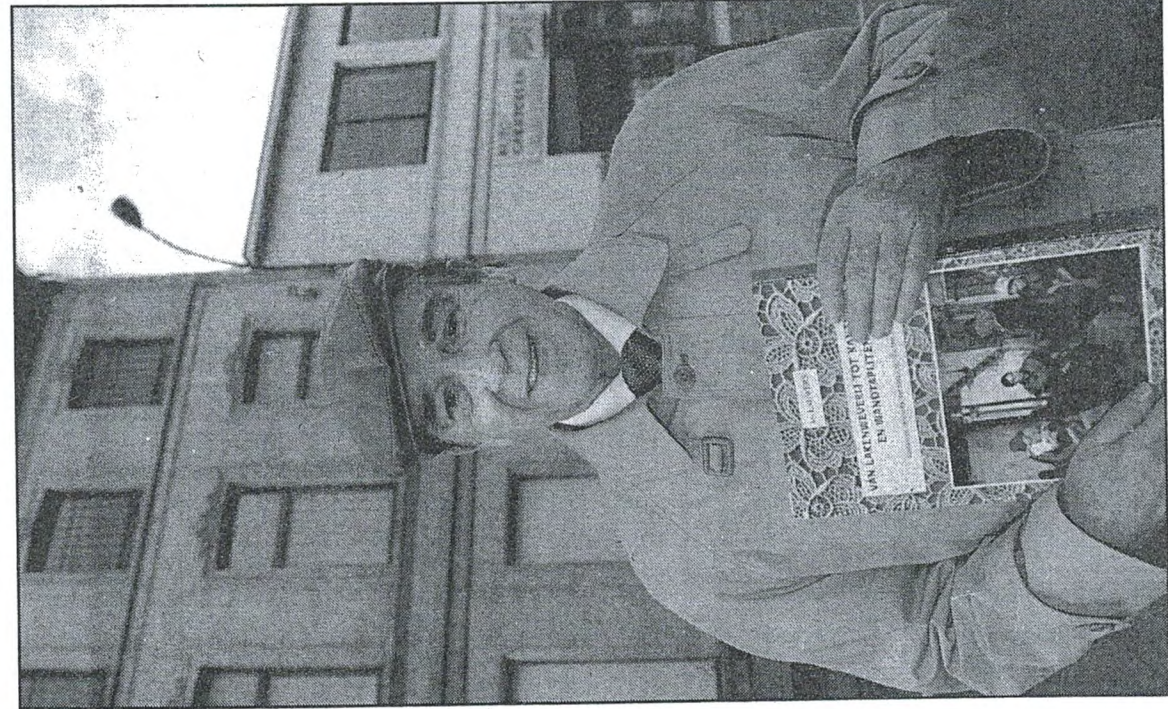
Studiedag Funerair Erfgoed

Als alles goed loopt, worden de grafmonumenten van het kerkhof Schoonselhof beschermd.

(GvA-foto Arlette Stubbe)

Jos Lauwers stelt geschiedenis van lakenwevers te boek

Jos Lauwers toont zijn kunstboek 'Van lakenweverij tot kantwerk en wandtapijten'. Daarin besteedt hij aandacht aan de verdwenen ambacht van lakenwevers en kantklossers.

(Foto Guy Puttemans)

Vilvoorde, Mechelen

Juliaan Deleebeeck

In het kleurrijk geïllustreerde kunstboek *Van lakenweverij tot kantwerk en wandtapijten* heeft Jos Lauwers aandacht voor het verdwenen ambacht van lakenwevers en kantklossers. De Perkse historicus ontrafde de opkomst ervan als huisambacht en de verdere ontwikkeling in kleinere bedrijven van Vilvoorde tot Mechelen. Heemkring De Semse gaf de auteur een forum om zijn werk toe te lichten.

"In *Van lakenweverij tot kantwerk en wandtapijten* komen maar liefst 27 steden en gemeenten aan bod", vertelt Jos Lauwers trots. "Onze speciale aandacht gaat daarbij naar Vilvoorde, waar 150 jaar lang kantfabrieken actief waren. Ontelbare inwoners uit de regio Vilvoorde-Mechelen kunnen je nog vertellen hoe hun ouders of grootouders in de plaatselijke kantfabriekjes werk vonden. In 1578 al werden vier lakenmakers uit Duffel naar Vilvoorde gelokt om er de weverstiel door te geven. Ze kregen daarvoor vrijstelling van accijnzen en gratis woonst en werkplaats".

Ook Mechelen beleefde een ongekende bloei in die sector. Mechels laken werd in de Middeleeuwen verhandeld op markten in Frankrijk, Rusland en Polen. Verder was er de Mechelse kloskant die, na die van Brussel, als de beste werd beschouwd.

"Een ander textielambacht, de tapijtweverij, heeft eveneens een lange stand gehouden in Mechelen", zegt Jos Lauwers. In 1870 vestigde de firma Braquenié zich er en maakte het van Mechelen het befaamste Belgische centrum van de tapijtweeffkunst.

Vele kleinere gemeenten zoals Perk en Elewijt bezaten bij het begin van deze eeuw hun eigen familiale kantbedrijfjes. Er stond in die tijd kantmachines opgesteld in de bovenzaal van het oud gemeentehuis in Elewijt en later verhuisden de getouwen naar zaal In den Prins. Het klossen van handkant werd in zon-

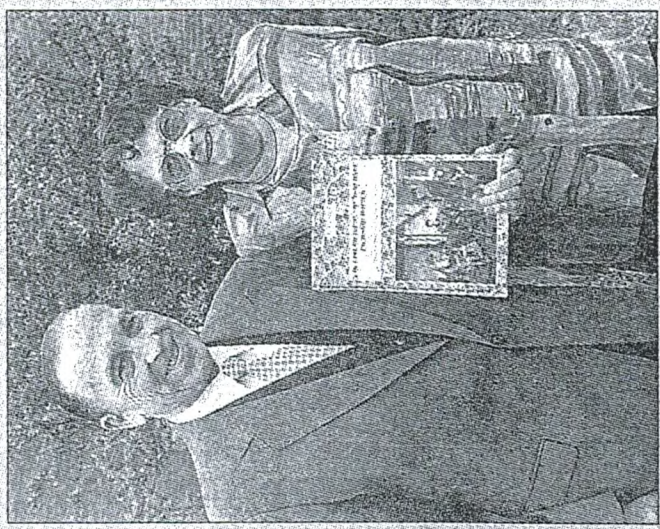
dagsscholen en verenigingen doorgegeven.

Van den Breeden en Bladt maakten in Vilvoorde furor met de geautomatiseerde productie van macrame-kanten, Engels borduurwerk, gewatteerde bedspreiën en bavetten.

Jos Lauwers plaatst de hele textielproductie in het kader van de eeuwenoude wol- en vlasbewerking in Vlaanderen. Het kunstboek in vierkleuren-druk is te koop in de boekhandel van Elewijt en Zerst en bij Jos Lauwers zelf. Die woont aan de Tervurensteenweg 219 in Perk.

QVA 46/4/99

Streekkrant NUMMER 44 29.4.1999

't Hofke Eddy en Marina

Algemene voeding - Delikatessen - Groenten - Fruit

Tervuursesteenweg 294 1981 Hofstade
Tel.: 015-61 16 07 Open op zon- en feestdagen

Heidekrant
VERHAEGHE - STEPHANE

Tervuursesteenweg 260 1981 Hofstade
Tel. 015-61 53 78 - BTW BE 779-069-950 - B.R. 113-1451102-34

Bloemenzaak
"BITTERZOET"

Tervuursesteenweg 262
1981 Hofstade-Zemst
Tel.: 015-61 22 24

Openingsuren:
van maan- tot zaterdag 10 tot 19 u.
zondag van 10 tot 13 u.
dinsdag gesloten

KREDIETBANK

KREDIETBANK

Kantoor Hofstade (Mechelen)

Tel.: (015) 62 77 90
Fax.: (015) 62 77 99

Uit sympathie
Hofstade

HAARMODE

Patris

voor "haar - voor "hem"

Bonenkruidstraat 1 - 1982 Elewijt - Tel.: 015/ 62 03 46

maand. gesloten
dinsdag : 9 u. - 15.30 u.
woensdag : 9 u. - 18 u.
donderdag : 9 u. - 19 u.
vrijdag : 9 u. - 19 u.
zaterdag : 7 u. - 16 u.

G. DUBOIS en C^o.
B.V.B.A. - Verzekeringen

Voetbalstraat 8 1981 Hofstade

Robijn

Beenhouwerij
Traiteur
Delicatessen

Dynastiestraat 78 1982 Elewijt

Centrale verwarming

JEAN PIERRE SENTE

Tel. 015/ 61 00 26

Steppeke 25 1981 Hofstade

MERCERIEZAAK

KNOOPJE

Alle naaibehoeften - Verstel - Naaiwerk
Dinsdag tot vrijdag open van 8.30 tot 12.30 en 13.30 tot 18.30
Zaterdag tot 18.00. Maandag gesloten.

Dynastiestraat 70 - 1982 Elewijt - Tel.: 015/ 61 45 01

Haarkapper

Guido en Agnes Heeman-Sels

Tel.: 015/ 61 25 62
Tervurensteenweg 242

1981 Hofstade

Boekhandel ROGER

Dag- en weekbladen
Lotto
Foto's

Vekestraat 7 - 1982 Elewijt - Tel.: 015/ 61 45 40

Generale Bank

Mijn Kracht

Garage Roekens

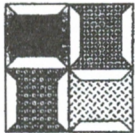
Garage - Carrosserie

Concessiehouder

Eppegemsestwg 28 - 1982 Elewijt - Tel.: 015/ 61 13 88

HOBBYPATCH

MERCIERIE - HANDWERK
TERVUURSESTEENWEG 328
1981 HOFSTADE - ZEMST

Geboortelijsten - Doopsulker
Alles voor moeder en kind

Brusselsesteenweg 289 - 1980 Eppegem

Tel.: 015/62 33 27 - Fax.: 015/62 36 65

Open: van 9-12 u. & 13.30 u.-18.15 u. - Zaterdag: van 9.30 u.-12 u. & 13.30 u.-18 u.
Zondag: van 9.30 u.-12 u. - Maandag gesloten

Ronald Blanchaert
kantoordirecteur

Bank Brussel Lambert n.v.
Kantoor Elewijt
Tervuursesteenweg 740 - 1982 Elewijt
Tel.: 015/ 61 61 91 - Fax.: 015/ 62 02 70

Gemeentekrediet
GROEP DEXIA

Michel DE ROVER
Zaakvoerder

GK Mechelen -Zemst Burg. CVBA
Tervuursesteenweg 270 - 1981 Hofstade (Bt)
Tel.: 015/ 62 71 10 - Fax.: 015/ 62 71 19

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS
H.R.B. 437.530 - B.T.W. 248.196.076

Agentschap Hofstade (Bt)
Tervurensteenweg 292 - 1981 Hofstade
Tel.: 015/ 61 04 11 - Fax.: 015/ 61 75 20
Openingsuren:
maandag tot donderdag: van 9 u. tot 12 u.30
en van 13 u.30 tot 16 u.
vrijdag: van 9 u. tot 12.30 en van 13 u.30 tot 18 u.
zaterdag: van 9 u. tot 12 u.

Drankencentrale

LOUIS NIJS

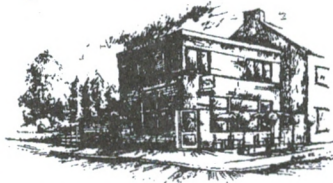
Graaf Cornetstraat 24 - 1981 Zemst (Hofstade)

Tel. 015/61 11 40 - Fax. 015/ 61 79 54

H.R.Brussel 100.448 - BTW BE 578.010.429 - GB 230-0167133-22

't Hofke van Heden (H.v.H.)

Tervurensteenweg 145
1981 HOFSTADE
Tel.: 015/62 09 09
(Maandag en dinsdag gesloten)

Pascal Vandereviere

zaakvoerder

Vandereviere b.v.b.a.
Tervuursesteenweg 192-206
1981 HOFSTADE
Tel. 015/61 13 23 - Fax 015/61 07 34 - Btw. 423.647.795

Openingsuren:

Werkplaats:
Ma.-Vr.: 08 u. - 12 u.
13 u. - 18 u.
Zat. 09 u. - 12 u.

Toonzaal:
Ma.-Vr.: 08 u. - 12 u.
13 u. - 18 u.
Zat.: 09 u. - 12 u.
14 u. - 16 u.

CHAM b.v.b.a

Zemstsesteenweg 170
1981 HOFSTADE (Brab.)
Tel. 015/61 34 84
Fax. 015/61 78 99
B.T.W. 403.628.876

SPECIALITEIT VAN:
FIJNE VLEESWAREN
KONSERVEN
KNORR SOEPEN EN SAUSEN

BENODIGDHEDEN VOOR:
BEENHOEWERS - HORECABEDRIJVEN -
INSTITUTEN - KANTINES - FRITUREN

Open van maandag tot vrijdag van 8.30 u. tot 18.00 u.
zaterdag van 9.00 u. tot 12.00 u. - Zondag gesloten

Kantoor - JSD HEYLEN

Verzekeringen - Bank

ippa

Tervuursesteenweg 257 - 1981 Hofstade-Zemst
Tel.: 015/ 61 66 98 - Fax.: 015/61 71 36

Kantooruren: Maandag tot Vrijdag : 9 tot 12.30 - 17 tot 18.30 - Zaterdag: 9 tot 12.30

Willy Raffo
Commercieel medewerker

CERA Bank Hofstade
Tervuursesteenweg 313 - 1981 Hofstade
Tel.: 015/ 61 24 67 - Fax.: 015/ 62 03 74
CERA Bank Elewijt
Tervuursesteenweg 609 - 1982 Elewijt
Tel.: 015/ 61 26 07

IVECO

Garage VERSTRAETEN
Brusselsesteenweg 185 - 1980 Eppegem-Zemst
Tel.: 015/ 61 28 61 - 61 11 04 - Fax.: 015/ 61 60 16

Tankstation **Shell** Brusselsesteenweg 197
Tanken 24/24 uur
SMEERMIDDELEN

Kerckhoffs Benny - Burgos Danielle - Eli en Loni
Tervurensteenweg 49 - 1981 Hofstade
Tel.: 015/ 41 41 29

SLAGERIJ BENNY

Rustdag: maandag

Uit sympathie
Hofstade

't Zonneke

Bloemen - Planten - Geschenken

Brusselsesteenweg 450
1980 Eppegem
Tel.: 015/ 61 79 52

Dinsdag - Vrijdag:	van 9 tot 19 uur
Zaterdag:	van 9 tot 18 uur
Zondag:	van 9 tot 13 uur
Maandag gesloten	

Bakkerij

Van Eeckhout

Hofstade - Tel.: 015/ 61 12 19

Tervurensteenweg 5 - Tel.: 015/41 23 81 - Hofstade
Stw. op Battel 82 - Tel.: 015/ 26 11 98 - Mechelen
Gemeenteplein 24 - Tel.: 015/ 51 25 34 - Rijenam

Woensdag gesloten

Garage Dierickx bvba

**zibro
kamin**

verplaatsbare kachels

Tervuursesteenweg 58
Hofstade-Zemst

Tel.: 015/ 41 90 97

Pietsenhandel

JURGEN

Tervuursesteenweg 58
1981 Hofstade
Tel.: 015/ 41 90 97

Benzinestation
"DE RON"

Q8

Tervuursesteenweg 477 - 1982 Zemst-Elewijt
Tel.: 015/ 61 13 87

VERZEKERINGEN
Erik VAN NOTEN

ELEWIJT

verzekeringen

Tel.: 015/ 62 06 08 - 015/ 61 37 76

RESTAURANT - PIZZERIA

Barino

Tel.: 015/ 61 58 75
Tervuursesteenweg 694 - 1982 Zemst-Elewijt

Spinoy - Tombeur
Tervuursesteenweg 170
1981 Hofstade
Tel.: 015/ 61 16 88

Land- en Tuinbouwmachines

Geerdegemstraat 54
2800 Mechelen
Tel. 015 - 41 20 92
Fax 015 - 43 03 38

supermarkten

De goudsbloem

Natuur en
Dieetvoedingssalon

Lut

Open: dinsdag tot zaterdag
09.00 - 12.30 u.
14.00 - 18.30 u.
Gesloten: zondag en maandag
Bestelling aan huis
vanaf 1000 fr.

Armstraat 26 - 1980 Zemst
Tel./Fax.: 015/62 07 67

Uit sympathie
Eppegem

teach & type

Bieststraat 286 - 3191 Hever-Schiplaken
Tel.: 015/61 75 50 - Fax.: 015/61 71 16

Computeropleidingen

U kent niets van computers, of u wil uw kennis verbeteren? Teach & Type biedt voor elk wat wils en dit vlak in uw buurt.

INSTAPCURSUS voor beginners, met Windows 98 en Works
MICROSOFT WORD de tekstverwerker met onoemelijke mogelijkheden
MICROSOFT EXCEL het rekenblad met de verfijnde opmaak
MICROSOFT ACCES de database die het onmogelijke waar maakt
NIEUW → INTERNET de cursus met een wereldwijd karakter

Bezoek onze website [HTTP://WWW.teach-type.be](http://WWW.teach-type.be)

Het bestuur en de leden van de heemkring "De Semse" v.z.w. danken
de adverteerders voor hun bijdrage tot de realisatie van
de heemkundige doelstellingen.

V I L L A L A U R E I N E

Bloemdecoraties van Laura Van den Bruaene

Molenbedebaan 105 - 3191 Schiplaken - Tel. (015) 61 02 36

RTW BE 732-413 070 - V.R. Lissen 91.276

Maandag, dinsdag en woensdag op afspraak.
Donderdag, vrijdag en zaterdag van 9u tot 18u30.
Zondag van 9u tot 13u.

ultraviolet bloemen & co

Tervuursesteenweg 149 - 1820 Perk
Tel. & Fax (02) 751 34 00

**DE TIJD VAN TOEN OPNIEUW
IN BEELD:**

Hij is er weer....

**Gids voor de Zwinstreek
Lissewege bezocht**

Eind mei 1999 verschijnt een uniek boek over de „Hasseltse bruggen”.
Een fantastische uitgave met nog nooit eerder verschenen foto's!!!

Hasselt, een brug meer of minder

“DIEST”

Temse • Tielrode

en **SINT-JAN BERCHMANS**

Steendorp • Elversele

DE VISSERSPAROCHIE

in

**SINT-ANTONIUS - OOSTENDE DE GOEIE OUWE TIJD
1899-1999**

- Uitgeven van kijk- en leesboeken.
- Begeleiding van A tot Z voor hen die in eigen beheer willen uitgeven.
- Vraag gratis onze fondslijst met nog beschikbare titels!

*Het Streekboek bvba, Vrasenestraat 109, 9100 Nieuwkerken-Waas
Tel. 03/777.75.58 Fax 03/766.44.82*

Uit sympathie voor de “heemkundige werkers” schonk
Het Streekboek, t.g.v. de ontmoetingsdag - Verbond voor Heemkunde
Vlaams-Brabant, een assortiment van 20 fotoboeken.

